

§ 134

Diarienummer KS/2009/0056

Storjungfruns Naturreservat

Beslut

Kommunfullmäktige upphäver sitt beslut den 30 september 2013, § 173, gällande bildandet av Storjungfruns naturreservat och ersätter detta med följande beslut.

Söderhamns kommun förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsats på karta enligt bilaga 1 och 2, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Storjungfruns naturreservat.

För att tillgodose och uppnå syftet med naturreservatet förordnar Söderhamns kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se Föreskrifter för naturreservatet).

Söderhamns kommun fastställer med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötselplan enligt bilaga 3 för naturreservatets långsiktiga vård. Förvaltare för naturreservatet ska vara Söderhamns kommun.

Kultur- och samhällsutvecklingsnämnden i egenskap av kommunens markförvaltare och ansvarig för kultur- och fritids frågor, skärgårdsverksamhet och annan berörd verksamhet ges i uppdrag att förvalta reservatet i enlighet med reservatets syfte, föreskrifter och skötselplan.

Kultur- och samhällsutvecklingsnämnden ges i uppdrag att fullgöra uppgiften genom samverkan av den samlade kompetensen som finns inom kultur- och samhällsutvecklingsförvaltningen och då främst naturvård, friluftsliv, kultur, skogsvård och markförvaltning.

Kultur- och samhällsutvecklingsnämnden kompenseras för ökade drifts- och underhållskostnader med 50 000 kr per år från och med år 2016 och framåt och finansieringen hänskjuts till 2015 års budgetarbete.

Detta beslut ska träda i kraft när det vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt punkten C om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet och om ordningen i övrigt inom naturreservatet träder dock i kraft den dag som framgår av kungörelsen. Dessa föreskrifter gäller därvid enligt 7 kap. 30 § andra stycket miljöbalken omedelbart, även om de överklagas.

Förslag under sammanträdet

Mikael Engblom (C) yrkar avslag till kommunstyrelsens förslag.

Olof Östlund (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer yrkandena mot varandra och finner att kommunfullmäktige har beslutat enligt kommunstyrelsens förslag.

Reservationer

Lena Dufva (C), Kalle Khalidy (C), Anita Wester (C), Mikael Engblom (C), Börje Timerdal (FP), Karin Flodin (KD), Hans Sundgren (M), Viktor Wärnick (M), Agneta Wagner (M), Linus E. Ohlson reserverar sig mot beslutet till förmån för Engbloms yrkande.

Ärendet

Kommunfullmäktige har återremitterat ärendet beträffande bildandet av Storjungfruns naturreservat till kommunstyrelsen för att utreda förutsättningarna att reservatet bildas av staten genom beslut av länsstyrelsen i stället för att bildas av kommunen.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande

Bilagor förslag till beslut

Beslutet skickas till

Bygg- och miljönämnden

Kultur- och samhällsutvecklingsnämnden

Vid protokollet

Stéphanie Forsmark

2014-09-30

Ordförande

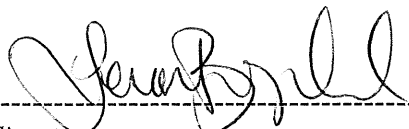
John Staffas (S)

Justerare

Magnus Svensson (C)

Ove Söderberg (S)

Rätt utdraget intygar:

Signatur

Namnförtydligande

Andreas Håberg

Bildande av Storjungfruns naturreservat

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Storjungfruns naturreservat
NVR-id:	20 144 80
Kommun:	Söderhamns kommun
Län:	Gävleborgs län
Karta:	Ekonomisk karta 14H NV
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget i ytterskärgården 10 km sydost om Ljusne.
Centrumkoordinater (Rikets nät, RT 90): X: 6783100 Y: 1581600	
Gräns:	Se bifogad beslutskarta (bilaga 1)
Fastigheter:	Skärgården 2:88 – 2:102 (Byggnader och arrendetomter på Skärgården 2:90 undantagna)
Markägare:	Söderhamns kommun
Areal (från VIC Natur):	Total areal 1280 ha varav landareal 326 ha Produktiv skogsmark 285 ha Våtmark 5,2 ha Sjö och vattendrag 2,6 ha
Förvaltare:	Söderhamns kommun

Syfte med naturreservatet

Syftet med Storjungfruns naturreservat är att bevara den biologiska mångfalden och att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön i området samt att tillgodose friluftslivets behov av områden. Den variations- och artrika naturen på ön, den unika marina miljön och den rika kulturmiljön som finns inom reservatet ska bevaras och tillgängliggöras.

Storjungfrun som är en till stor del oexploaterad ö och den största ön i Söderhamns kommuns skärgård, skyddas till förmån för friluftsliv, rekreation och turism. Reservatet ska trygga att besökare även i framtiden kan uppleva öns värden.

De värdefulla livsmiljöerna hållmarkstallskog, örtrik barrskog, sumpskog, strandskog, myrmark, tjärn, strand, klapperstensfält, hållmark samt de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer i den boreala skogen och skärgårdsmiljön ska ha gynnsamt tillstånd¹. Strukturer som död ved, gammal skog, grova träd, lövträd och naturliga flöden av grundvatten ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Skyddsvärda arter ska ha gynnsamt tillstånd¹ i reservatet. Det ska finnas möjlighet för besökare att uppleva naturen i området.

Skötseln i reservatet avser att gynna biologisk mångfald, rekreation och rörligt friluftsliv, öka skogens naturvärden samt lyfta fram och bevara öns kulturvärden och sevärdheter.

Syftet ska nås genom att:

- Strandskogar och nyckelbiotoper lämnas för fri utveckling.
- Utföra åtgärder för att bevara artrikedomen, särskilt områdets skyddsvärda arter, genom att skapa luckor som gynnar det örtrika fältskiktet och bidrar till ökat lövinslag samt genom naturvårdsgallring som gynnar reservatets skyddsvärda arter.
- Viktiga strukturer ur naturvårdssynpunkt återskapas så som gamla grova träd, död ved, flerskiktad skog och stort lövträdsinslag som gått förlorat till följd av det rationella skogsbruket som bedrivits på ön. Vid behov genomförs åtgärder såsom gallring och aktivt skapande av död ved.
- Förbättra förutsättningarna för etablering av vedlevande rödlistade arter genom att öka mängden död ved så att man på sikt når en målnivå på över 20 m³/ha. En jämn fördelning mellan olika nedbrytningsstadier eftersträvas.
- Åtgärder vidtas för att underlätta för allmänheten att ta del av reservatets kultur- och naturvärden genom informations- och tillgänglighetsåtgärder såsom skyltning och att säkra framkomlighet längs stigarna.
- Områden med bebyggelse skyddas genom åtgärder som minskar risk för och konsekvens av skogsbrand genom gallring och att begränsa mängden bränsle i form av död ved.
- Marina områden lämnas för fri utveckling.

¹ =Gynnsamt tillstånd (på objektsnivå) är jämförbart med begreppet gynnsam bevarandestatus. Vad som menas med gynnsam bevarandestatus definieras i 16 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Föreskrifter för naturreservatet

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Söderhamns kommun att nedan angivna föreskrifter skall gälla.

Föreskrifterna under A och C utgör inte hinder för förvaltaren av naturreservatet eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, som framgår av föreskrifterna B1-B9 nedan och som preciseras i fastställd skötselplan. Föreskrifterna utgör inte heller hinder för Söderhamns kommun eller av Söderhamns kommun utsedd uppdragstagare att utföra tillsyn, inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom naturreservatet.

Föreskrifterna utgör inte hinder för att utföra den röjning som krävs för att bibehålla fyrens och övriga sjösäkerhetsanordningars funktion. Föreskrifterna ska inte hindra utförande av akut felavhjälpning av fyr och sjösäkerhetsanordningar.

Föreskrifterna utgör inte hinder för möjlighet till fortsatt odling på fyrvaktarrens gamla potatisland (Koord: X:678 45 69, Y:158 20 29).

Föreskrifterna utgör inte hinder för att nyttja befintlig vindmätarmast vid kalkudden för vindmätning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. uppföra byggnad, uppföra mast, antenn, torn, luft- eller markledning eller annan anläggning. Undantag för byggnader gäller enligt tillstånd nedan.
2. avverka skog, ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
3. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart.
4. anlägga väg eller stig.
5. anordna upplag, muddra, dämma, borra, gräva, spränga, dika, dikesrensa, schakta, utfylla, tippa, bedriva täcktverksamhet eller på annat sätt skada mark och block.
6. bedriva vattenverksamhet.
7. använda eller sprida gödselmedel, växtnäringsämnen, kalk, kemiska eller biologiska bekämpningsmedel. Undantag gäller i byggnader inom reservatet.
8. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift. Undantag gäller för jakträttsinnehavarens markering av älgpass samt snitsling fram till älgpass.

9. bedriva militär övningsverksamhet.
10. bedriva mineralutvinning.
11. framföra motordrivet fordon. Undantag gäller för innehavare av jakträtt att framföra älgdugare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt från området vid jakt. Det ska dock utföras på ett sådant sätt att det inte påverkar öns bevarandevärden negativt och att påverkan på mark och vegetation minimeras.

Utan kommunens tillstånd är det förbjudet att

12. anlägga brygga eller annan angöring inom område markerat i föreskriftskartan, bilaga 4.
13. genomföra muddring för att bibehålla funktion och framkomlighet i hamnarna.
14. borra och gräva efter vatten för öns dricksvattenförsörjning.
15. uppförande av anordning för elförsörjning till öns byggnader.
16. uppförande av anläggning för förbättrad täckning för telekommunikation (eller motsvarande) på ön.
17. genomföra transporter med motorfordon som krävs för underhåll och service av fyr samt nyuppförande och service av sjösäkerhetsanordningar. Detsamma gäller för service av kapell och övriga byggnader. Vid körning ska fordon, körväg och om möjligt också tidpunkt på året väljas så att skador på marken och naturen minimeras. Om skador trots detta skulle uppstå ska marken återställas om det inte medför ytterligare skada.
18. plantera in dovhjort på ön i syfte att utveckla befintlig population. En förutsättning för att tillstånd ska kunna ges är att en utredning först görs som kan visa status och hälsotillstånd för befintliga djur, klargöra förutsättningarna för att hålla en frisk och livskraftig population inom reservatet samt klargör att den inte påverkar bevarandevärdena negativt eller motverkar reservatets syfte.
19. hålla tamdjur inom reservatet.
20. komplettera och utveckla befintlig bebyggelse inom område markerat i föreskriftskartan, bilaga 4. En sådan åtgärd ska också anpassas till byggnadernas kulturhistoriska värden och kulturmiljön. Stugor får dock ej upprättas närmare än 100 m från strandlinjen vid Toppatall.

För att godkänna ovanstående tillstånd förutsätts att åtgärden inte påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte.

B. För att tillgodose syftet med reservatet förpliktagas med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla åtgärder inom området enligt följande

1. uppsättning och underhåll av reservatstavlor, skyltar, riktningsvisare och liknande samt informationstavlor vid natur- och kulturvärden.
2. underhåll av befintliga stigar (se föreskriftskarta, bilaga 4) samt anläggande av nya stigar för att tillgängliggöra öns bevarandevärden och förbättra framkomligheten, t.ex. genom röjning, breddning och utläggning av spänger.
3. uppförande och underhåll av anordningar eller byggnader för friluftsliv och service såsom t.ex. vindskydd och bänkar.
4. genomförande av naturvårdande åtgärder inom område markerat i föreskriftskartan, bilaga 4 som säkerställer förekomst av asplågor för att ge förutsättning för kandelabersvampens fortlevnad.
5. genomförande av återkommande naturvårdande skötsel inom område markerat i föreskriftskartan, bilaga 4 så som gallringsåtgärder som gynnar lövträdförekomsten och reservatets skyddsvärda arter, t.ex. reliktböck, och örter i fältskiktet samt tillskapande av död ved av varierat slag med den långsiktiga målnivån på 20 m³/ha.
6. genomförande av friluftslivsinriktad skötsel och åtgärder som förbättrar brandsäkerheten för bebyggelsen inom område markerat i föreskriftskartan, bilaga 4 så som borttagande av död ved och röjning av vegetation. Genomförande av friluftslivsinriktad skötsel bestående av röjning längs stigar och intill kulturvärden i reservatet.
7. uttag av virke/död ved inom område markerat i föreskriftskartan, bilaga 4 efter att naturlig störning, t.ex. stormfällning, skapat död ved i större omfattning än det uppsatta målet (se reservatssyftet). Överskjutande andel kan då plockas ut ur reservatet förutsatt att man inte påverkar reservatets bevarandevärden negativt.
8. genomförande av natur- och friluftslivsinriktade skötselåtgärder (av engångskaraktär) inom område markerat i föreskriftskartan, bilaga 4 såsom gallring i skogsmark som bidrar till återskapande av naturskogskaraktärer och att förbättra tillgängligheten i reservatet genom gallringar i de täta bestånd som det produktionsinriktade skogsbruket lämnat efter sig.
9. undersökning och dokumentation av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att inom reservatet

1. framföra motordrivet fordon på land.
2. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet.
3. skada, plocka eller samla in växter, djur (inklusive insekter), svampar eller lavar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåtet, med undantag för plockning av fridlysta och rödlistade arter.
4. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, eller göra annan åverkan på levande eller döda träd och växter.
5. göra inskrift, sätta upp plakat eller affisch på annan än anvisad plats på anslagstavlor.
6. göra upp öppen eld på annan än särskild iordningsställd eller anvisad plats.
7. på ett störande sätt använda inspelat ljud, eller använda sådant för att locka fåglar eller andra djur.
8. skada fast föremål eller ytbildning så som att omlagra eller bortföra sten.
9. utan kommunens tillstånd anordna större tävlingar.
10. utan kommunens tillstånd anordna lägerverksamhet.

Föreskrifterna 1 och 2 ovan utgör inte hinder för jakträttsinnehavare i samband med jakt. Framförande av motorfordon begränsas dock enligt föreskrift A.11 ovan.

Bestämmelser om vården och förvaltningen av naturreservatet enligt förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

1. I reservatsbeslutet anges syftet med naturreservatet och det ska ligga till grund för dess vård och skötsel. Detaljerad skötselbeskrivning finns i skötselplanen.
2. Söderhamns kommun ska vara naturvårdsförvaltare.

Ärendets handläggning

Kommunfullmäktige antog 1997 en motion om att Storjungfrun skulle skyddas och en begäran om att bilda naturreservat lämnades in till länsstyrelsen. 2001 genomförde länsstyrelsen en inventering på ön som ett underlag för en reservatsbildning. Inventeringen avsåg naturvärden på land med fokus på skogliga miljöer.

Under 1999 upprättades en grön skogsbruksplan för ön och skogen är klassad som "naturvård orörd" eller "naturvård skötsel" och inga bestånd är klassad till "produktion". Skogen på ön har brukats rationellt under stora delar av 1900-talet och 1968 gjordes den senaste avverkningen och 1969 den sista gallringen på ön. P.g.a. detta saknas naturskogskaraktärerna i skogen varför skötsel behövs i flera områden.

Länsstyrelsen anger i sin beskrivning att Storjungfrun ingår i ett stort skärgårdsområde där flera öar har dokumenterade höga naturvärden för kusten och ingår i ett område av riksintresse för naturvård kallat Axmarkusten. Utifrån inventeringen på ön gjordes bedömningen att ca 30 ha av skogen och totalt 25 % av ön är värdekärna, dvs. har mycket höga naturvärden.

Länsstyrelsen sammanfattar sitt arbete med att Storjungfrun är skyddsvärd och bör skyddas som naturreservat. Då andra områden prioriteras före Storjungfrun saknar dock länsstyrelsen möjligheten att utföra reservatsarbetet. Istället uppmanas Söderhamns kommun att se över möjligheterna att frivilligt avsätta ön som naturreservat då miljöbalken, som trädde i kraft 1998, gjort det möjligt för kommuner att inrätta naturreservat. Länsstyrelsen bistår i sådant fall i processen att skriva beslut och skötselplan.

Uppdrag gavs 2004 till bygg- och miljökontoret att i nära dialog med kommunledningskontoret, tekniska serviceenheten, kultur- och fritidsförvaltningen arbeta med att bilda Storjungfruns naturreservat. I reservatsarbetet skall naturvärden, rörligt friluftsliv, turism och skogsvård vägas in. Grunderna till förslag till skötselplan arbetades fram under våren 2006 och en inledande process påbörjades där berörda förvaltningar ansåg att skötselplan för den skogliga miljön kunde utgöra grund till samråd.

2006 utfördes marina undersökningar längs Gävleborgskusten på uppdrag av länsstyrelsen och området runt den sydöstra delen av Storjungfrun var en av de platser som inventerades. 2007 kom rapporten som visade att grundområdena vid de undersökta bottenarna runt Storjungfrun uppvisade mycket höga naturvärden som är påverkad av sötvatten från Ljusnans mynning. Artrikedomen och sammansättningen av kransalger och fröväxter på botten bedöms som unik för länskusten och Söderhamns kommun fick rådet av länsstyrelsen att även ta med marina delar i reservatsbildningen på Storjungfrun. Det marina området som innefattar grunden runt Storjungfrun har därför lagts in som en del i naturreservatet.

Under hösten 2008 återupptogs arbetet med naturreservatsbildningen. I enlighet med uppdraget fortsatte det nära samarbetet mellan de olika avdelningarna inom KUS-förvaltningen där skötselplan och föreskrifter diskuterats och bearbetats.

Under första delen av 2009 pågick samråd där förslag till reservatsbeslut, föreskrifter och skötselplan skickades ut brett i länet, inom kommunen och till berörda myndigheter. Samtidigt ställdes handlingarna ut på förvaltningshuset och biblioteket. Tre separata samrådsmöten genomfördes också där reservatsplanerna presenterades för arrendatorerna

på Storjungfrun, föreningslivet i kommunen och för allmänheten. Inkomna synpunkter har bearbetats och legat till grund för en revidering av reservatsbeslutet. Sammanställningen ligger med som en bilaga i detta beslut.

Sommaren 2009 genomfördes också en kulturhistorisk inventering av Storjungfrun på uppdrag av Söderhamns kommun vilket utmynnade i en omfattande rapport. Där finns en sammanställning av samtliga tidigare kända och nyfunna lämningar på land samt alla de förlisningar som skett runt Storjungfrun. Lämningarna har i denna rapport också daterats och lyfts in i sitt historiska sammanhang.

Den 30 september 2013 tog kommunfullmäktige i Söderhamn beslut om att bilda Storjungfruns naturreservat. Efter taget beslut inkom Naturvårdsverket med synpunkter om beslutets och föreskrifternas utformning. Naturvårdsverket meddelar att dokumenten i beslutet inte går i linje med verkets nya praxis, vilket innebär att ersättning i form av markersättning ej kan betalas ut till Söderhamns kommun. Ersättning kan utgå först efter att ändringar görs av reservatsbeslut och föreskrifter enligt verkets anvisningar och att ett nytt reservatsbeslut tas med de reviderade handlingarna som grund.

Söderhamns kommun har därefter, i samarbete med Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Gävle, arbetat med uppdateringar av handlingarna med mål att ta nytt reservatsbeslut under 2014, som ersätter det gamla beslutet.

Behandling av remissvar

En sammanställning av samrådet som genomfördes 2009 innehållande inkomna synpunkter och bemötandet av dessa finns i samrådsredogörelsen som ligger som bilaga 5.

Skälen för Söderhamn kommuns beslut

Området har mycket stora naturvärden som tack vare detta skydd kan fredas samtidigt som förutsättningar ges att skapa ännu bättre förhållanden för den biologiska mångfalden för framtiden. En reservatsbildning gör att kommunen kan styra skötseln så det gynnar öns biologiska värden likväl som dess stora förekomst av kulturvärden samt förstärka öns värde för friluftsliv, rekreation och turism. Kommunens liksom länsstyrelsens sammantagna bedömning är att ön Storjungfrun och den omgivande marina miljön bör skyddas som naturreservat.

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 1 kap. 1 § andra stycket miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 4 § första stycket miljöbalken får Söderhamns kommun förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken, följer att det i beslutet ska anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Enligt paragrafens tredje stycke får Söderhamns kommun meddela beslut om nya inskränkningar eller nya skäl för naturreservat om det behövs för att uppnå syftet med

skyddet. Detta skall dock tydligt kommuniceras med berörda parter inom reservatet, som t.ex. arrendatorerna.

Enligt 7 kap. 6 § miljöbalken får Söderhamns kommun förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång om det behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Enligt 7 kap. 30 § första stycket miljöbalken jämfört med 22 § första meningen förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får Söderhamns kommun meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Kommunen skall enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. även fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård.

Utredning i ärendet

Beskrivning av området

Storjungfrun är en 320 ha stor ö i Söderhamns yttre skärgård som bjuder på en stor variation av marktyper, från kala hållar, klapperstensfält och torra blockrika moränmarker till kalkpåverkade bördiga marker och kärr. Skogen domineras av barrskog där bestånden varierar mellan hällmarksskog och örtrik barrskog men här växer också klibbalsdominerad, örtrik strandskog och alsumpskog. Den stora variationen av naturtyper ger många livsmiljöer för flora och fauna. Inslag av stråk med kalkrika bergarter gör att många för trakten ovanliga örter växer här och flera arter av orkidéer finns på ön. Flera bestånd har klassats som nyckelbiotoper av skogsvårdsstyrelsen och värdekärna av länsstyrelsen. De rödlistade arterna reliktsbock, kandelabersvamp, ostticka, tallticka, luddticka och gultoppig fingersvamp är funna på ön.

Runt Storjungfrun finns också en marin miljö med höga naturvärden. Det är framförallt grundområden med sandbotten mellan småöarna vid Storjungfruns södra del som har en artsammansättning som är unik för länskusten. Närheten till Ljusnans mynning och den stora mängd sötvatten som rinner ut i havet gör att det här växer ovanligt täta och artrika bestånd av fröväxter (fanerogamer), framförallt axslinga (*Myriophyllum spicatum*), tillsammans med blåstång (*Fucus vesiculosus*) och kransalger. Dessa bottnar bildar en viktig miljö för tobis och andra fiskarter som yngelkammare och födosöksområden. Grundet Läbrännan, ca 600 m sydväst om Storjungfruns södra udde, har mycket höga naturvärden enligt Naturvårdsverkets tillståndsbedömning. Grundet har en opåverkad växtlighet utan spår av varken övergödning eller störning från farled, isskrap eller föroreningar.

På och runt Storjungfrun finns många spår efter forn- och kulturlämningar. Bebyggelse i form av gamla båthus och fiskarbostäder och rester av bryggor och stensatta kajer har koppling till den fiskarkultur som sträcker sig flera hundra år bakåt i tiden. Hamnar finns på flera ställen då nya anlagts allt eftersom strandlinjen förskjutits genom landhöjningen. Utgrävningar som gjordes under 1990-talet konstaterade att den äldsta hamnen etablerades redan på 1400-talet. En inventering år 2009 identifierade ytterligare ett stort antal kulturvärden av varierande ålder och ursprung (se bilaga 5 i skötselplanen). Huvuddelen av lämningarna och befintlig bebyggelse finns koncentrerad i kulturmiljön vid öns nordöstra del. Här finns båthus och glest ställda stugor kring stranden och i det klapperstensfält som

sträcker ut sig över stora delar av hamnen, samt stugor på åsryggen ovanför. På klapperstensfältet står också ett kapell som byggdes på 1600-talet och på åsen står Sveriges sista koleldade fyr och intill denna ligger fyrvaktarbostaden. Runt ön finns också en mängd vrak efter förlista fartyg.

Storjungfrun är mycket betydelsefull för friluftsliv och rekreation. Storjungfrun är den största ön utanför Söderhamns kust (3,5 km lång och 1,5 km bred) samtidigt som den är relativt oexploaterad. Det omväxlande landskapet med rik och ovanlig flora och många historiska lämningar gör det till ett intressant besöksmål. Dessutom finns ett väl utbyggt nät av stigar som underlättar för besökaren att uppleva ön. På Storjungfruns nordöstra udde finns två hamnar; fyrhamnen och norrhamnen. I fyrhamnen finns tillgång till båtplatser, toaletter, sopkärl och bastu. Där finns också uthyrningsstugor med tillhörande servicebyggnader. På den västra sidan ligger en sandstrand rustad med grillplatser, bryggor och toaletter.

Sammantaget har området mycket stora natur- och kulturvärden samt är av stor betydelse för rekreation och det rörliga friluftslivet.

Andra sakförhållanden med betydelse för avgörandet att bilda naturreservat

Storjungfrun ingår i den fysiska riksplaneringen som ett område av riksintresse för vetenskapligt kulturell naturvård kallat Axmarkusten (N74) då det bildar det största tämligen opåverkade skärgårdsområdet längs södra Bottenhavskusten.

Bildande av Storjungfruns naturreservat bidrar till att de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Levande skogar* och *Ett rikt växt och djurliv* uppnås.

Söderhamn kommuns bedömning och intresseprövning

Bedömning

Kommunen bedömer att produktionsinriktat skogsbruk ej går att förenas med bevarande av områdets värden. Begränsningar behövs även för andra arbetsföretag och anläggningar, vilket styrs i föreskrifterna. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden, för vård och bevarande av värdefulla naturmiljöer och kulturvärden samt för att tillgodose friluftslivet och turismen. Detta är därför enligt kommunens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken. Detta bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt godtagbar användning av mark- och vattenresurser enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Enligt kommunens översiktsplan ingår naturreservatet i område av intresse för naturvård kallad R4:12 Storjungfrun. Naturreservatsbildningen går i linje med intentionerna i översiktsplanen.

Söderhamns kommun bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och allmänheten är så stora att de överväger de negativa effekterna som kan uppstå för allmänheten och för berörda fastighets- och sakägare.

Enligt Söderhamn kommuns mening är föreskrifterna anpassade till naturreservatets syfte och bevarandevärdena i området.

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Söderhamns kommun menar att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts i rätten att använda mark- och vattenområden är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som krävs för att uppnå syftet med naturreservatet. Söderhamns kommun har beaktat proportionalitetsprincipen.

Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har kommunen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses.

Upplysning

Söderhamns kommun kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte (7 kap. 26 § miljöbalken). Enligt 7 kap. 7 § sista stycket miljöbalken gäller att beslut om dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

Kommunen ska bedriva tillsyn över naturreservatet. I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Av 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken följer bland annat att det kan medföra straffansvar att orsaka skada i eller bryta mot föreskrift som meddelats för ett naturreservat.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan kommunen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Kapellet och fyren på Storjungfrun är skyddade som byggnadsminnen med tillhörande skyddsföreskrifter samt vård- och underhållsplan. Forn- och kulturlämningar är skyddade enligt kap. 2 och 3, Lagen om kulturminne. Ansvar för underhåll, skötsel och föreskrifter kommer även fortsättningsvis ligga hos kyrkan respektive staten.

Även för övriga byggnader inom reservatet gäller att ansvar för underhåll och skötsel även fortsättningsvis ligger hos respektive ägare.

Arrendetomterna på Storjungfrun ingår ej i reservatet och berörs därmed inte heller av bestämmelserna i föreskrifterna.

Jakt och fiske är tillåten inom reservatet enligt gällande jaktbestämmelser och fiskeförordningar och påverkas inte av reservatsbildningen.

De ankringsområden som sträcker sig innanför reservatets gränser kommer även fortsättningsvis att gälla och påverkas inte av reservatsbildningen.

Eftersom naturreservatet syftar till att bevara biologisk mångfald ska eventuella vindfällan och stormskadad skog behandlas enligt reservatets syfte och föreskrifter. Bestämmelserna i 5, 6 och 10 §§ skogsvårdslagen (1979:429) ska inte tillämpas inom naturreservatet

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen i Gävleborg, se bilaga 7.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Skötselplan för Storjungfruns naturreservat med tillhörande bilagor.
4. Föreskriftskarta
5. Samrådsredogörelsen med sammanställning av inkomna synpunkter och bemötandet av dessa.
6. Sändlista
7. Hur man överklagar

Storjungfruns naturreservat – Beslutskarta

Storjungfruns naturreservat – Översiktskarta

Skötselplan för Storjungfruns naturreservat

1. BESKRIVNINGSDDEL

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Storjungfruns naturreservat
NVR-id	20 144 80
Skyddsform	Naturreservat
Län	Gävleborg
Kommun	Söderhamn
Fastighet	Skärgården 2:88 – 2:102
Markägare	Söderhamns kommun
Förvaltare	Söderhamns kommun
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget i skärgården, 10 km sydost om Ljusne
Koordinat i rikets nät (RT 90 2.5 gon West)	x = 6784500, y = 1582200
Naturreservatets totala areal	1280 ha
Mark	324 ha
Hav	956 ha
Markslag och naturtyper (Tot. area)	324 ha
Skogsmark	
Havsmiljöer + klapperstensfält	264 ha
Sötvatten	52,3 ha
Våtmark	2,4 ha
	5,2 ha
	Arealer från den gröna skogsbruksplanen, SVS 1999.
Prioriterade bevarandevärden	
Marina miljöer	Grundområden, sandbottnar, bottenvegetation.
Markslag	Skog, myrmark, tjärnar, hållar, klapperstensfält, stränder, småöar och kobbar.
Naturtyper	Alla – se ovan (med Skog menas samtliga slag som t.ex. strandskogar, skogsbeklädda kärr och mossar, hållmarkskog, örtrik barrskog m.m.).
Strukturer	Död ved av olika nedbrytningsgrad och kvalité (se definition under reservatssyftet i beslutet), lövträd, gammal skog, grova träd, naturliga flöden av grundvatten.

Skyddsvärda arter (Hotkategori enligt Artdatabankens rödlistor) Friluftsliv Kulturlämningar	Myskmadra (<i>Galium odoratum</i>) Trolldruva (<i>Actaea spicata</i>) Dvärghäxört (<i>Circaea alpina</i>) Nästrot (<i>Neottia nidus-avis</i>) Tvåblad (<i>Listera ovata</i>) Kandelabersvamp (<i>Artomyces pyxidatus</i>) NT Tallticka (<i>Phellinus pini</i>) NT Luddticka (<i>Onnia tomentosa</i>) NT Ostticka (<i>Skeletocutis odora</i>) VU Gultoppig fingersvamp (<i>Ramaria testaceoflava</i>) NT Vågig sidenmossa (<i>Plagiothecium undulatum</i>) Kattfotslav (<i>Arthonia leucopellaea</i>) Gammelgranslav (<i>Lecanactis abietina</i>) Bronshjon (<i>Callidium coriaceum</i>) Reliktbock (<i>Nothorhina punctata</i>) NT Silltrut (<i>Larus fuscus</i>) VU Svarthakedopping (<i>Podiceps auritus</i>) VU Blåstång (<i>Fucus vesiculosus</i>) Axslina (<i>Myriophyllum spicatum</i>) Upplevelsevärden; variationsrik natur, artrikt växt- och djurliv, kulturmiljö med kulturhistoriska värden och en till stor del oexploaterad ö. Stigar och badplatser. Marin artrikedom med fina grundområden och marina lämningar på snorklingsvänligt djup. Samtliga kulturlämningar som identifierats vid olika utgrävningar och inventeringar, se under rubriken Kulturhistoriska bevarandevärden.
Bebyggelse	Bebyggelsen på ön är till stor del gammal och många byggnader har en lång historia med skiftande användning. Byggnaderna är huvudsakligen lokaliserad på nordöstra delen av ön och består av gamla fiskarstugor (som idag används som fritidsbostäder), båthus, fyrvaktarbostad bestående av flera byggnader, en fyr, ett kapell, kommunens uthyrningsstugor och gästhamn med ”servicebyggnader” som t ex bastu och torrtoalett. Vid Toppatall på öns västra sida finns en stuga, tidigare använd som skogshuggarkoja, med tillhörande uthus. Arrendetomterna och de privatägda stugorna ingår ej i reservatet.

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Liksom många andra öar efter norrlandskusten har Storjungfrun sedan långt tillbaks använts som fiskeläge under sommarhalvåret, härom vittnar flera lämningar. Fiskare från Mälardalen var troligtvis de första att använda ön innan Gävlefiskare tog över i mitten av 1500-talet.

Dessa fiskare seglade upp med sina båtar om våren och blev kvar till sena hösten.

Gävlefiskarna hade på den tiden monopol på fisket i flera norrlandshamnar. Storjungfrun, då kallad Helgön, överläts 1597 till kyrkan och staten i och med bortgången av dess dåvarande ägare Hans Garp, fogde över Hälsingland och Härjedalen. På 1620-talet, då ön donerades till Söderhamn i samband med stadens grundande, fick även lokala fiskare ta del av fisket vid Storjungfrun. Under 1700- och till och med slutet av 1800-talet användes ön som lotsplats, också då bara under sommarsäsongen. Men ön beboddes även året om av fyrvaktarpersonal mellan åren 1838 då fyren stod och 1964 då den automatiserades. De gamla fiskestugorna och fyrvaktarbostäderna används numer huvudsakligen som fritidsbostäder. Historiska kartor över Storjungfrun är funna i Söderhamns stadsarkiv. Den äldsta kartan är daterad 1747, därefter 1811, 1857, 1876 samt ett antal kartor från 1900-talet. Havets viktiga funktion som transportled har lämnat många spår efter sig, inte minst i form av alla de vrak som ligger runt Storjungfrun och de närliggande grunden.

Skogen på ön har brukats rationellt sedan 1905, bland annat i form av trakthyggesbruk. Vad man känner till användes skogen före 1905 till veduttag och bete för boskapen under sommarsäsongen, men det troliga är att uttaget av skog var stort redan på 1800-talet. 1875 lär norra delen av ön ha brunnit och resterna kolats, 1966 brann ett område (ca 40 ha) i mitten av ön, dock mest hyggen. Den senare branden orsakades av att en hyggesbränning spridit sig. Det är dock stormen som haft störst påverkan på skogen på Storjungfrun. Ön har stormhärjats vid ett flertal tillfällen med varierande påverkan på skogen. Den senaste stora stormen inträffade 1954 och orsakade ansevärliga skogsskador i flera av öns bestånd. Intensivt skogsbruk och besprutning och fickning av löv på 1950- och 60-talet, samt upprepning av döda träd efter storm och brand har gjort att skogen mistat viktiga strukturer som död ved och inslag av lövträd som man vanligtvis finner i en naturskog. Den senaste avverkningen genomfördes 1968 och sedan 1969 har heller ingen gallring förekommit.

1.3 Områdets bevarandevärden

1.3.1 Biologiska bevarandevärden

Storjungfrun hyser en stor variation av naturtyper och erbjuder därigenom många livsmiljöer för flora och fauna. I skogen återfinns bestånd av hällmarksskog, örtrik barrskog, klibbalsdominerad och örtrik strandskog, alsumpskog och rikkärr. Att det förekommer kalkrika bergarter i marken återspeglas också i floran. Flera skogsbestånd har en örtrik flora gynnad av kalk och flera arter av orkidéer finns representerade på ön. 382 kärlväxter, varav flera sällsynta, är identifierade på ön. Bland påträffade arter kan framhållas myskmadra, ormtunga, strutbräken, backglim, trolldruva, tibast, tallört, stinksyska, färgkulla, skogsnycklar, tvåblad och nästrot. Även de rödlistade arterna reliktskock, kandelabersvamp, ostticka, talticka, luddticka och gultoppig fingersvamp är funna på ön. Flera av öns bestånd är klassade som nyckelbiotoper (se karta, bilaga 2):

- A. Strandskog (1 ha) med klibbal, tall och gran vid öns nordvästra udde (Kalkudden). Biotopen karaktäriseras av hög botaniska värden och innehar enstaka lågor av lövträd och ihåligheter/bohål.
- B. Barrskog (5,7 ha) med gran mitt på öns norra del som karaktäriseras av riklig förekomst av död ved, värdefull kärlväxtflora, stillastående vatten och brandspår i

form av stubbar. Den döda veden består av riklig förekomst av granlågor med stambrott till följd av röta och solexponerade lågor, allmänt förekommande högstubbar av gran, asp och glasbjörk samt allmänt förekommande torrträd av gran. Här finns också rikligt med gamla grova granar.

- C. Barnnurskog (7,7 ha) med tall och gran på öns östra sida, innehållande enstaka högstubbar av tall, lågor av tall och löv och trädhåligheter i tall. Samt med allmänt förekommande lågor av gran och torrträd av tall.
- D. Barrskog (2,2 ha) med gran vid öns västkust, med riklig förekomst av död ved. I beståndet finns rikligt med grova granar och allmänt med lågor av gran till följd av röta, rikligt med lågor av asp samt enstaka grova aspar.
- E. Lövsumpskog (0,8 ha) med gran, klibbal, glas- och vårtbjörk, vid öns centrum, med rikliga sockelbildning och rikliga mängder gamla lövträd av klibbal och vårtbjörk med många bohål. Grova granar förekommer allmänt samt enstaka lågor av gran och högstubbar av klibbal med bohål.
- F. Barnnurskog/Kalkbarrskog (4,8 ha) med gran och tall på öns sydvästra sida, där lågor av gran är allmänna och enstaka högstubbar av gran och torrträd förekommer.
- G. Blandsumpskog (1,4 ha) med glasbjörk, gran, klibbal och tall, vid centrum av öns södra halva, med hög jämn luftfuktighet och riklig förekomst av död ved. Lågor av gran och löv är allmän.
- H. Alsumpskog/Fuktäng (1,3 ha) med klibbal, gran och glasbjörk, vid öns sydöstkust. Karaktäriseras av ett översilat område intill havsstranden, riklig på gamla lövträd av klibbal och med allmänt förekommande högstubbar och lågor av klibbal.

Vad gäller fågelfaunan gjordes en inventering av fågelfaunan 2005 som bl.a. identifierade häckande par av de hotade arterna svarthakedopping och silltrut. Andra rödlistade arter för vilka häckning sedan tidigare är känd men inte kunnat fastställas under inventeringen är svärta, tobisgrissla och roskar. Lundsångare, mindre flugsnappare, mindre- och tretåig hackspett har observerats på Storjungfrun och på ön finns också häckande par av lärkfalk samt bohål efter spillkråka i flera bestånd. Det är inte heller ovanligt att man ser havsörnar på och runt Storjungfrun. De mindre öarna belägna runt Storjungfrun har potential att vara betydelsefulla häckningsplatser för fågellivet i denna del av skärgården. Närvaron av mink har dock starkt begränsat fågellivet.

Storjungfrun ingår också i den fysiska riksplaneringen som ett område av riksintresse för vetenskapligt kulturell naturvård kallat Axmarkusten (N74) då det bildar det största tämligen opåverkade skärgårdsområdet längs södra bottenhavskusten.

Runt Storjungfrun finns också en fin marin miljö med flera grundområden, i flera fall bara 2-3 m djupa, mellan småöarna som består av berghällar och moränholmar. Genom den inventering som gjordes 2006, vid Storjungfruns södra del, har man konstaterat att området har mycket höga naturvärden med en artsammansättning som är unik för länskusten. Här växer rikligt med blåstång och kransalger tillsammans med ovanligt täta och artrika bestånd av fröväxter (fanerogamer), framförallt axslinga frodas här. Områdets läge med närheten till Ljusnans mynning och mängden sötvatten som rinner ut i havet är en trolig orsak till den höga förekomsten av fröväxter. På flera platser mellan öarna finns dessutom sandbottenområden som tillsammans med den delvis ymniga växtligheten bildar en viktig miljö för tobis och andra fiskarter som yngelkammare och födosöksområde. Grundet Läbrännan, ca 600 m sydväst om Storjungfruns södra udde, har tillståndsklass 1 enligt Naturvårdsverkets tillståndsbedömning. Grundet har en opåverkad växtlighet utan spår av varken övergödning eller störning från farled, isskrap eller föroreningar.

Till följd av att skogsbruket på Storjungfrun tidigare varit produktionsinriktat saknas generellt kvalitéer som naturskogen har som t.ex. grova träd och död ved. Brist på död ved hotar många skogslevande arter idag. För att skapa så goda förutsättningar som möjligt för biologisk mångfald sätts tydliga mål för att öka mängden död ved på Storjungfrun. Mängden sätts till en nivå som forskning konstaterat krävs för att gynna många rödlistade arter. Skötseln kommer att innebära att död ved till viss del skapas aktivt då det generellt ännu dröjer en lång tid innan självföryngring sker, d.v.s. att träden dör p.g.a. hög ålder och därigenom ökar mängden död ved.

Det är dock inte bara mängden utan också kvalitén på den döda veden som är viktig. Den döda veden ska, för att gynna så många arter som möjligt, fördelas och kombinationer mellan kvalitéer som; ljusexponering, fukt, trädslag, grovlek, stadier av nedbrytning samt stående och liggande död ved. Där möjlighet finns och det inte påverkar reservatets bevarandevärden negativt bör träd med stamdiameter över 25 cm fällas då det lider stor brist på grov död ved. Målet är också långsiktigt med en horisont på årtionden och kan inte åstadkommas på något enstaka år. Detta beror på att endast en del arter nyttjar färsk död ved och en jämn fördelning behövs därför mellan olika nedbrytningsstadier. Definitionen av olika nedbrytningsstadier för död ved som kommer att nyttjas är;

- Färsk ved
- Lös bark med hård ved
- Fast rötad ved (=petas sönder med kniv)
- Lös rötad ved (=petas sönder med fingrarna)

Nedbrytningen är en process som sker olika snabbt i olika miljöer där det generellt tar längre tid i solexponerade, torra marker än i fuktiga och skuggiga marker. Ny död ved skapas därför vid behov i takt med nedbrytningen.

1.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

I anslutning till fyrhamnen finns en kulturmiljö med flera kulturhistoriska värden, bland annat ett kapell, en fyr, fyrvaktarbostad, fiskarstugor (nyttjade som fritidshus idag), båthus och spår av flera lämningar. Här finns bl.a. spår efter flera gamla hamnar (se bilaga 3). I och med att strandlinjen ständigt ändras till följd av landhöjningen har nya hamnar anlagts eftersom. Fyra huvudhamnar är kända idag. Inre Norrhamnen är den äldsta huvudhamnen, troligen använd redan på 1400-talet. Den näst äldsta hamnen, gammalhamnen, användes troligtvis t.o.m. 1700-talet. Dessa två hamnar är idag utbildade som två mossar väster om kapellet och här finns lämningar av kajer, bryggor och husgrunder samt en kanal som en gång band samman de två hamnarna. Kanalen och den äldsta hamnen togs troligen ur bruk i mitten av 1500-talet. Det finns också lämningar i den tredje hamnen, Nyhamn, som användes fram till år 1900 då den ersattes av den hamn som används idag, fyrhamnen. Nyhamn kallas förvirrande nog Gammalhamn i vissa sammanhang och går också under namnet Erik Johans hamn efter namnet på den siste fiskaren som höll till där. Förutom dessa hamnar finns Norrhamnen på den norra sidan öns nordöstra udde samt en vik på öns västra sida som kallas Nils Ols-hamn som användes när vinden gjorde det omöjligt att gå in i huvudhamnen.

Kapellet på ön lät troligtvis byggas av Gävlefiskarena på 1600-talet. Byggnaden är väl bevarad och rymmer många historiska spår. Från början bestod Storjungfrun av flera små öar som genom landhöjningen vuxit ihop och Kapellet låg från början på en mindre ö nordost om "huvudön".

Fyren som upprättades år 1838 och var tillsammans med Holmögadds fyr den sista stenkolsfyr som byggdes. Storjungfruns fyr var också Sveriges sista fungerande stenkolsfyr

när den byggdes om år 1853 och är sedan 1964 helt automatiserad. Både kapellet och fyren är skyddade som byggnadsminnen med tillhörande skyddsföreskrifter samt vård- och underhållsplan.

En kulturinventering gjordes på ön 2009 som identifierade ett stort antal fynd av kulturlämningar av varierande ålder och ursprung. Det är spår efter bland annat kolning, jakt, fiske, hamnar, förlisningar, lotsverksamhet m.m. De förlisningarna som skett har inte bara lämnat efter sig vrak kring ön utan också spår på land som är knutna till dramatiska händelser. Både nya och gamla fynd finns beskrivna och lämningarna daterade samt är satta i sitt historiska sammanhang. Inventeringen är sammanställd som en rapport vid namn Helgön, Stora Jungfrun – Kulturhistorisk inventering av ön Storjungfrun, Söderhamns stad, Hälsingland 2009. Rapporten ligger som bilaga 5 i skötselplanen.

1.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Storjungfruns uppbyggnad domineras av kraftigt svallad, tämligen storblockig och ytstenig urbergsmorän. Berget går i dagen på några få ställen. De största områdena med blottad berggrund påträffas på Hälludden, vid öns nordspets. På ön finns flera klapperstensfält av betydande storlek men på öns sydvästra del täcker ett lager av sand och grus klapperstensvallen. Öns högsta punkt, ca 23 m.ö.h., ligger nästan mitt på ön. Fyrudden ligger på en 10 m hög moränrygg täckt av klappersten. Mellan Fyrudden och högsta punkten och väster om den förra finns låglänta partier med tjärnar och myrmarker. Stränderna är huvudsakligen blockrika men består, som nämnts, bitvis av hällar och vid Toppatall på öns västra kust finns en långgrund sandstrand. Berggrunden utgörs av leptit, leptitgnejs och äldre porfyr, men på flera ställen förekommer sandstensblock och en inblandning av och mer lättvittrade och kalkrika kambro-siluriska bergarter. I ett område där sand-grusområdet, i norr, övergår till klapper är skalgrus återfunnen. Landhöjningen ligger på närmare 0,7 meter per århundrade.

1.3.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Storjungfrun är den största ön utanför Söderhamns kust (3,5 km lång och 1,5 km bred) som dessutom är en relativt oexploaterad ö. Naturen på ön är omväxlande och har en rik flora, flera historiska värden och är ett område som nyttjas för friluftsliv och rekreation. Det rika nätet av stigar underlättar för besökaren att röra sig på ön och uppleva dess värden. I fyrhamnen finns 25 båtplatser, toaletter, sopkärl och en bastu. Från och med 2005 tillhandahåller kommunen också uthyringsstugor med tillhörande servicebyggnader vid fyrhamnen. På Storjungfruns västra sida ligger en sandstrand, Toppatall, rustad med grillplatser, bryggor och toaletter som används flitigt som utflyktsmål och badplats, inte minst av kommuninnevånarna själva.

1.4 Referenser

- Hansson, P. (2006). Marin hårbotteninventering i Gävleborgs län.
- Hovanta, E. (2009). Helgön Stora Jungfrun – Kulturhistorisk inventering av ön Storjungfrun, Söderhamns stad, Hälsingland 2009. Stigfinnaren – Arkeologi och kulturhistoria consulting.
- Håberg, A. (2006). Ön Storjungfrun i Bottenhavet – tidigare markanvändning, dagens vegetation och framtida skötsel, Umeå Universitet
- Jonsell, M. m.fl. (1997). Rödlistade vedinsekter – var finns de?, Fakta Skog, SLU.
- Kihlblom, D. m.fl. (1991). Skärgårdsskog – ekologi och skötsel, Berlings, Arlöv
- Mogren, M. (2000). Faxeholm i maktens landskap, (avhandling) Malmö
- Naturatlas för Söderhamn, (1989).
- Rapport 5321. (2003). Hav i balans samt levande kust och skärgård, Underlagsrapport till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet, Naturvårdsverket

Skye, E. (1963). Skogsvegetation på Storjungfrun, Växtbiologiska institutionen, Uppsala, Norrlands skogsvårdsförbunds tidskrift för år 1963: 405-516

Wedin, P. J. (1930). Det forntida fisket vid Norrlandskusten, Gävle

Grön skogsbruksplan över Storjungfrun, (1999). Christer Larsson Skogsvårdsstyrelsen.

Länsstyrelsens inventering och naturvärdesbedömning av Storjungfrun, (2001).

Fågelinventering av Söderhamns fågelklubb/ornitologer, (2005).

Muntlig information av Per-Gösta Wanzelius, (2005). Söderhamns kommun.

Muntlig information av Lars Lindstedt, kunnig om Storjungfruns historia (2005).

2. PLANDEL

2.1 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i sju skötselområden utifrån skötselriktning (se områdesindelning i bilaga 1).

Skötselområdena är:

1. Skog med i huvudsak fri utveckling, på Storjungfrun och omgivande öar
2. Skog med begränsad skötsel av träd och buskskikt (för reliktbock)
3. a & b. Skog med begränsad skötsel av träd och buskskikt (med naturvårds- och friluftsinriktning)
4. Skog med begränsad skötsel av träd och buskskikt vid Toppatall och hamnarna.
5. Kultur och fornlämningar
6. Friluftsliv och information
7. Marina områden

Skötselplanens skötselområde 1: Skog med i huvudsak fri utveckling

Samtliga nyckelbiotoper förutom norra delen av nyckelbiotop C, alstrandskogarna längs kusterna samt de mindre öarna belägna runt Storjungfrun (se bilaga 1 och 2).

Målbild:

Barrskogen har naturskogskaraktär och består av gammelskog där träd av varierad ålder förekommer samt, död ved i form av stående och liggande träd finns och naturlig föryngring sker där artsammansättningen styrs av markförhållandena. Strandskogarna följer sin naturliga succession. Kandelabersvampen har tillgång till lämpligt substrat att växa på och förekommer med en stabil population i området.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål har uppnåtts:

- Skogen är flerskiktad och har karaktären av naturskog.
- Gamla träd av grova dimensioner finns.
- Död ved förekommer i för naturtypen normal omfattning.
- Förekomsten av kandelabersvamp säkras.
- Alskogsbestånden längs kusterna har en naturlig utveckling.

Skötselåtgärder:

- Någon enstaka asp får fällas vid behov i det nordvästra området, se definierat område i föreskriftskartan, för att skapa nya växtsubstrat med syfte att upprätthålla förekomst av kandelabersvamp som lever på grova, skuggade, starkt rötade asplågor.
- I övrigt fri utveckling av skogen.

Skötselplanens skötselområde 2: Skog med begränsad skötsel av träd och buskskikt (för reliktbock)

Skötselområdet består av två av öns bestånd (se bilaga 1) där skötseln är anpassad efter den rödlistade reliktbockens ekologi. Mål och skötsel från skötselområde 3a tillämpas också här.

Målbild:

Skalbaggen reliktbock har tillgång till lämpliga livsmiljöer och arten förekommer med en stabil population i området. Barrskogens målbild är densamma som för skötselområde 1.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål har uppnåtts:

- Reliktbock förekommer i området.
- Tallar med förekomst av reliktböck hålls solexponerade, med unga tallar i närheten.
- Nya substrat, lämpliga för reliktböcken, finns skapade för att underlätta spridning och säkerställa förekomst av lämpliga livsmiljöer.
- Samma mål som för skötselområde 3a.

Skötselåtgärder:

- Närvaron av reliktböcken inventeras regelbundet för att säkra dess förekomst och utbredning.
- Rönning av högre vegetation görs efter behov på den södra sidan av de tallar där reliktböcken förekommer så att solen når ända ner till marknivå på stammen. Unga, klenta tallar sparas i anslutning till dessa för att underlätta reliktböckens fortplantning.
- Minst fem utnyttjade, solexponerade tallar, helst över 200 år och med en omkrets runt 200 cm finns inom skötselområdet och sköts på samma sätt som redan utnyttjade stammar.
- Vid rönning av vegetation med syfte att skapa nya lämpliga biotoper ska i första hand platser väljas så att man inte röjer bort lövträd.
- Samma skötsel som skötselområde 3a.

Skötselplanens skötselområde 3: Skog med begränsad skötsel av träd och buskskikt (med naturvårds- och friluftsinriktning)

Större delen av reservatet (se bilaga 1) som innehåller barrskogsdominerade bestånd som växer på mark av varierat slag, från torra till fuktiga marker. I den södra halvan av Storjungfrun är boniteten hög och luckor öppnas upp i skogen för att gynna förekomst av höga örter och lövträd.

Målbild:

3a: På den norra halvan av ön har naturskogsstrukturer återskapats med rik förekomst av död ved och ökande inslag av lövträd. I övrigt gäller samma målbild som skötselområde 1 och 2 vad gäller barrskogen, kandelabervamp och reliktböck.

3b: Södra halvan av ön liknar den norra men här finns också luckor i skogen till fördel för lövträdsföryngring och florans variation och utbredning på ön. Skogen har återfått en naturskogsartad struktur där den naturliga successionen skapar död ved och glesar ut bestånden varför behovet av att aktivt öppna luckor i bestånden har minskat.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål har uppnåtts inom 3a:

- Mängden död ved har i genomsnitt ökat till nivåer över 20 m³/ha över tid (se definition och takt under rubriken Biologiska bevarandevärden).
- Bestånden innehåller gammal skog med naturskogskaraktärer som t.ex. grova träd och naturlig succession och självföryngring förekommer.
- Barrskogen har generellt ett rikt inslag av lövträd.
- Bestånd med tät och jämnårig skog som det produktionsinriktade skogsbruket har lämnat efter sig har glesats ut så att en variation mellan täta partier och ljusgenomsläppande skog finns.
- Där ej lövskogdominerade bestånd bildar strandskogar finns platser med fri sikt mellan stig och havet.

- Där det är lämpliga bestånd, dvs. tallskog på torra marker, har nya substrat lämpliga för reliktboken skapats för att underlätta spridning och säkra populationens framtida existens.
- Förekomsten av kandelabersvamp säkras.

Skötselåtgärder 3a:

- För att nå målmängden kan andelen död ved, förutom genom naturlig succession, ökas genom aktivt skapande. Åtgärderna ska ske försiktigt och etappvis där fördelning och typ av död ved beskrivs under rubriken Biologiska bevarandevärden i beskrivningsdelen.
- Bestånd där det produktionsinriktade skogsbruket har lämnat efter sig tät, svårgenomtränglig och jämnårig skog skapas en mer strövvänlig skog genom utglesning med avsikt att skapa större variation i täthet, art sammansättning och ålder. Generellt ska fuktiga områden lämnas tätare och skogen i friskare och torrare markområden glesas ut. För att återskapa naturskogskaraktärer gynnas gamla och grova träd.
- Gallring av skog görs på utvalda platser där barrskogsbestånd växer mot strand för att skapa fri sikt mellan stig och hav, förutsatt att inte skyddsvärda arter och lövträd påverkas negativt.
- Vid gallring lämnas det virke som behövs för att nå målet om död ved medan överskottet kan plockas ut från reservatet.
- Åtgärder som gynnar reliktbok enligt beskrivning under skötselområde 2.
- Åtgärder som gynnar kandelabersvamp enligt beskrivning under skötselområde 1.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål har uppnåtts inom 3b:

- Samma mål som för skötselområde 3a.
- Skogen har ett antal luckor (5-20 st) av en sådan storlek att solljuset når marken och en förutsättning finns för ljuskrävande arter att växa där. Detta gäller i första hand bördigare marker med god förutsättning för rikare örtflora.
- Skyddsvärda arter enligt prioriterade bevarandevärden, som myskmadra och trolldruva, förekommer i luckorna.
- Föryngring av lövträd förekommer i luckorna.
- Förekomsten av alm och andra ädla lövträd säkras.

Skötselåtgärder 3b:

- Samma skötsel som skötselområde 3a.
- Luckor spridda i skötselområdet öppnas upp i takt med att krontäckningen ökar och begränsar ljustillgången i fältskiktet.
- Fältskiktet i luckan inventeras före, ett år och fem år efter avverkning för att dokumentera växternas spridning och bedöma skötselns effekter.
- En del av träden som avverkas i luckorna lämnas för att bidra till att öka mängden död ved enligt bevarandemålet, medan den överskjutande delen kan användas till ved.
- Granar intill strandskogarna röjs efter behov.

Skötselplanens skötselområde 4: Skog med begränsad skötsel av träd och buskskikt vid Toppatall och hamnarna.

Området runt Toppatall samt hamnarna vid Storzjungfruns nordöstra udde (se bilaga 1).

Målbild:

Skogen intill bebyggelse har hög brandsäkerhet och innehåller endast små mängder död ved. Hamnarna är öppna och uppslag av sly är begränsat.

Bevarande mål:

- Hamnarna hålls öppna genom att vegetationen begränsas.
- Brandsäkerhet runt bebyggelsen i Toppatall och hamnarna är god.
- Tallskog vid Toppatall hålls öppen.
- Befintlig kulturmiljö bevaras och möjlighet till utveckling finns med begränsningar enligt reservatsföreskrifterna.
- Stranden vid Toppatall hålls öppen men med strandvegetation bevarad på en mindre yta.

Skötselåtgärder:

- Sly och högre vegetation röjs efter behov i hamnarna och områdena närmast stugorna. När ved behövs tas den så att inte upplevelsen av ön eller reservatets bevarandevärden påverkas negativt eller att reservatets syfte motverkas.
- Røjning av skog och upparbetning av död ved och vindfällen görs efter behov för att minimera bränslemängden.
- Vid gallring och røjning kan virket användas för ved/virke inom reservatet eller plockas ut från reservatet.
- Røjning av granar i tallbeståndet vid Toppatall görs efter behov för att bibehålla en öppen skog.
- Vegetation röjs på stranden vid Toppatall efter behov men strandvegetation bevaras på en yta om minst 20 kvm.

Skötselplanens skötselområde 5: Kultur- och fornlämningar

Skötselområdet är ej begränsat till en specifik yta utan gäller kultur- och fornlämningar över hela ön, oavsett placering (sammanställning av kända kulturlämningar finns i bilaga 3 och 5). Bebyggelsen på ön och kulturmiljön i hamnarna regleras enligt mål i skötselområde 4 samt i reservatsföreskrifterna.

Målbild:

Ett urval av öns många lämningar har lyfts fram för öns besökare att ta del av.

Bevarande mål:

- Utvalda lämningar är tillgängliggjorda för besökare genom att information finns på plats samt att de friläggs från vegetation.

Skötselåtgärder:

- Røjning/gallring av träd och sly runt lämningarna görs efter behov. Genomförs så att inte reservatets bevarandevärden påverkas negativt eller att reservatets syfte motverkas.
- Nya stigar anläggs till lämningarna vid behov.

Skötselplanens skötselområde 6: Friluftsliv och information

Skötsel av stigar (se bilaga 4) och information och service vid fyrhamnen, Toppatall samt information vid utvalda natur- och kulturvärden.

Målbild:

Stigarna på ön är lättframkomliga och tydligt skyltade. Information finns vid utvalda natur och kulturlämningar som ger förutsättning för besökaren att få kunskap om reservatets värden samt att stigar fram till dessa finns. Informationsskyltar om reservatets regler och innehåll finns i reservatets entréer. Öns servicebyggnader så som toaletter och sopkärl i hamnarna är väl underhållna. På utvalda platser finns grill och rastplatser med god funktion.

Mål:

- God service finns vad det gäller tömning av sopkärl, toaletter och påfyllning av vedförråd på ön.
- Stigarna på ön är väl underhållna och har en god framkomlighet för besökare.
- Stigarna är tydligt markerade samt skyltar om stigdragning och avstånd finns uppsatta.
- Väl underhållna informationstavlor om naturreservatet är uppsatta i fyrhamnen och vid Toppatall samt att informationsskyltar finns vid utvalda natur- och kulturvärden i reservatet.
- Framkomligheten är god till uppsatt information om natur- och kulturvärden.
- Väl underhållna grill och rastplatser finns.

Skötselåtgärder:

- Tömning av sopor och toaletter och underhåll av servicebyggnader i fyrhamnen och vid Toppatall sker efter behov.
- Eventuella vindfällan och delar från träd, samt busk och sly avlägsnas från stigarna efter behov om det påverkar framkomligheten eller riskerar säkerheten för besökare.
- Förbättringsåtgärder för att bibehålla god framkomligheten längs stigarna görs vid behov.
- Breddning av enstaka stig för förbättrad framkomlighet mellan Toppatall och fyrhamnen.
- Reservatstavlor och informationsskyltar ses över och underhålls efter behov.
- Bord, bänkar, grillplatser och vindskydd placeras ut längs stigar eller vid målpunkter och underhålls efter behov.
- Nya stigar anläggs vid behov för att nå platser där information sätts upp om öns värden samt till anläggningar för besökare. Stigarna anläggs på ett sådant sätt att inte reservatets bevarandevärden påverkas negativt eller att reservatets syfte motverkas.

Skötselplanens skötselområde 7: Marina områden

Samtliga marina områden inom reservatet (se bilaga 1). Se beskrivning av naturvärden under rubriken Biologiska bevarandevärden ovan i skötselplanen.

Målbild:

Grundområdena bibehåller sina höga naturvärden så att dess betydelse för den biologiska mångfalden för både växter och djur bevaras.

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål har uppnåtts:

- Naturvärdena vid grundområdena runt Storjungfruns södra del är bevarade.

- Sandbottnarnas växtlighet är bevarad.

Skötselåtgärder:

- Området lämnas för fri utveckling.

Naturlig störning

Vid mindre stormfällningar och skogsbränder lämnas vindfällnen samt skadade och döda träd inom områden där mål om ökad mängd död ved finns för så att det bidrar till det uppsatta bevarandemålet enligt syftet. Vid omfattande stormskador, som gör att skötselområdenas mål för död ved med marginal uppnås, kan veduttag göras av delar av den överskjutande mängden enligt begränsningar i föreskrift B7.

3. Uppföljning

3.1 Uppföljning av åtgärder

Kommunen ansvarar för att skötseln för respektive skötselområde genomförs kontinuerligt (se prioriteringstabell nedan) och att dokumentation av utförd skötsel sker. Om entreprenörer används ansvarar de för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts och när de genomförts.

3.2 Uppföljning av bevarandemål

Kommunen ansvarar för att uppföljning av bevarandemålen genomförs och att utvärdera om syfte, bevarandemål och gynnsamt tillstånd uppnåtts/upprätthålls.

Kommunen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Stigar
- Informationsskyltar
- Service i fyrhamnen och vid Toppatall
- Røjning vid fornlämningar
- Bord, bänkar, grillplatser och vindskydd

Kommunen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs var 5:e år för:

- Brandsäkerhet runt bebyggelsen
- Inventering av förekomst och spridning reliktböcken och kandelabersvamp
- Dokumentering hur träd och växtfloran utvecklas i de upptagna luckorna – förändring över tid (en utvärdering av skötselns effekter bör göras i samband med skötselplanens revidering)
- Uppföljning av målet om död ved

4. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Priori- tering	Finansiering
Ta fram, sätta upp och underhålla informationsskyltar om reservatet, naturvärden och kulturvärden.	Initialt och därefter vid behov	Fyrhamnen, Toppatall samt vid utvalda stränder och natur- och kulturvärden	1	
Tömning av sopkärl och toaletter	Kontinuerligt	Vid Fyrhamnen och Toppatall	1	
Röjning längs stigar	Årligen eller efter behov	Stigsystemet	1	
Påfyllning av vedförråd	Efter behov samt vid uttag av skog	Vid stugor, bastu och grillplatser	1	
Röjning för att hålla hamnar öppna	Efter behov	I hamnarna vid öns nordöstra udde	2	
Röjning för ökad brandsäkerhet	Vart 5:e år eller efter behov	Runt bebyggelsen vid Toppatall samt hamnarna	2	
Uppföljning av förekomst och spridning av skyddsvärda arter	Vart 5:e år	I första hand reliktböck och kandelabersvamp i skötselområde 2 och där livsmiljöer skapas i övriga delar av ön	2	
Uppföljning av luckor	Löpande med skötselåtgärd	I skötselområde 3b	2	
Uppföljning av målet om död ved	Vart 5:e år eller efter behov	Hela ön.	2	
Röjning av parktallskog	Vart 10:e år eller efter behov	Toppatall	3	

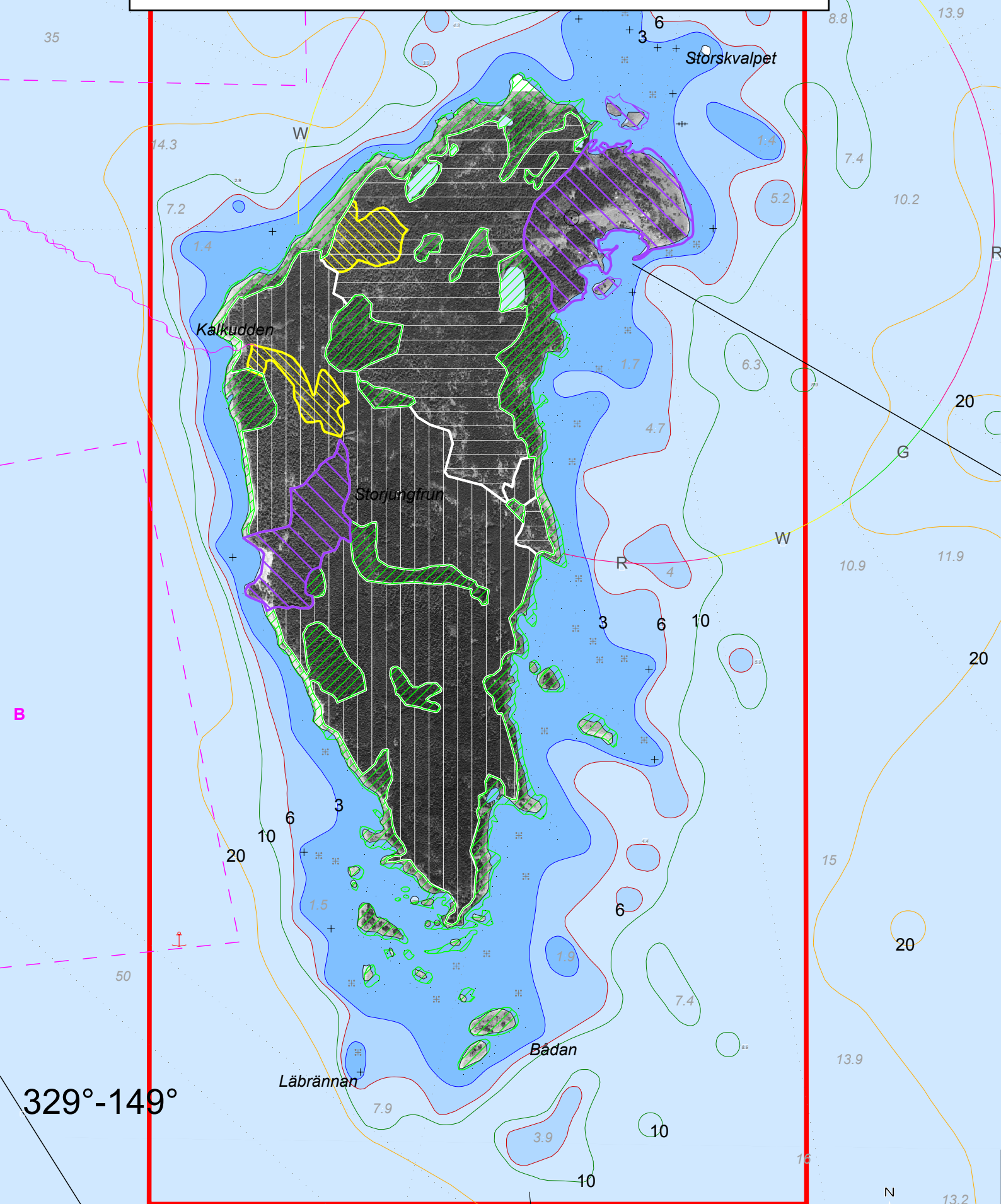
5. Revidering

Skötselplanen gäller tills vidare, revideras lämpligen om 10 år.

6. Bilagor

1. Karta över skötselområden
2. Karta över nyckelbiotoper
3. Fornlämningar i fyrhamnen
4. Karta över stigar på Störjungfrun
5. Rapport – kulturhistorisk inventering av Störjungfrun

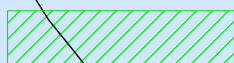
Bilaga 1 till Storsjungfruns naturreservats skötselplan - Skötselområden

329°-149°

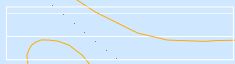
Naturreservatsgräns

Skötselområde 1

Skötselområde 2

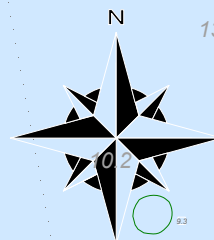
Skötselområde 3a

Skötselområde 3b

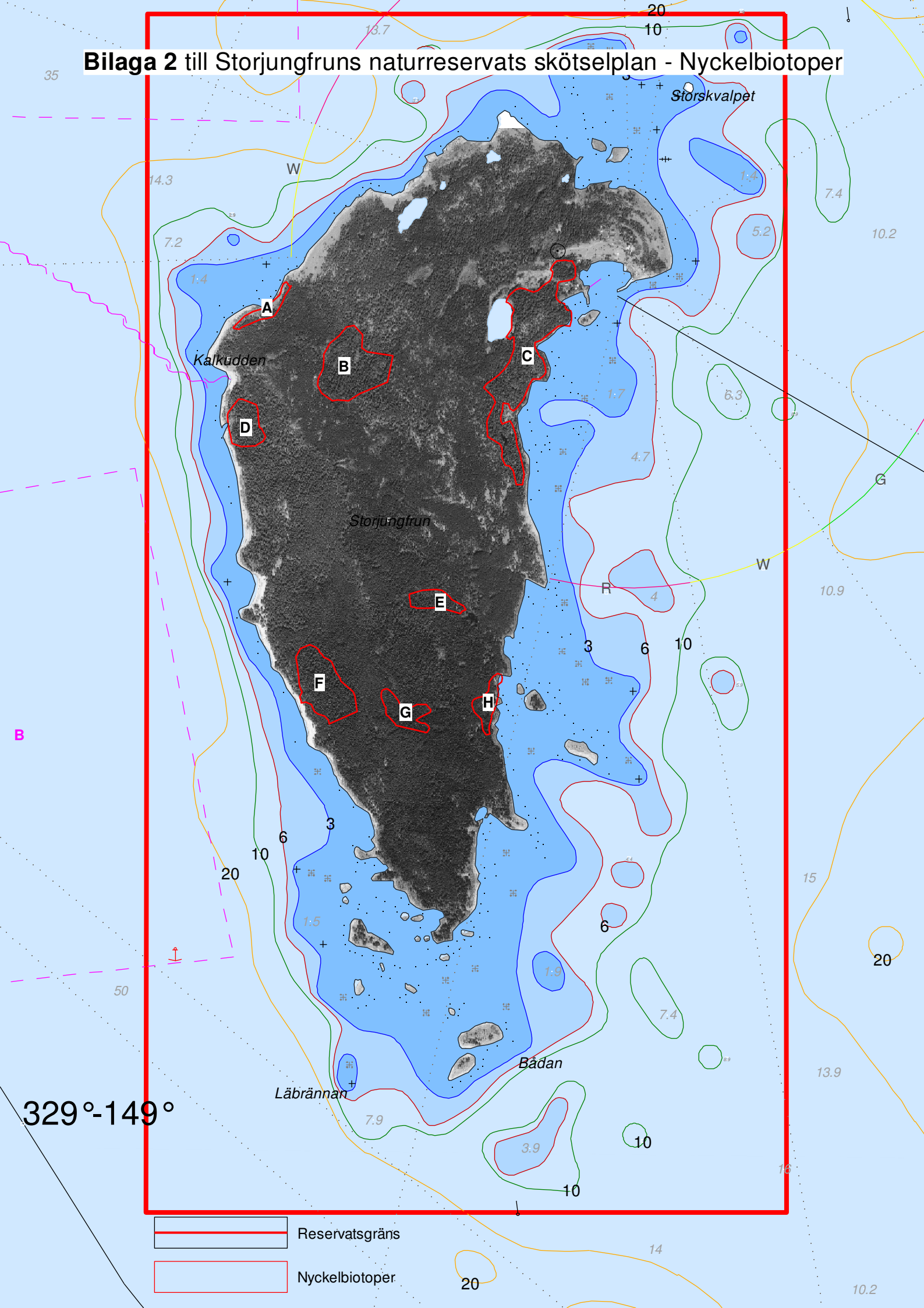

Skötselområde 4

Skala 1:19 000

Bilaga 2 till Storjungfruns naturreservats skötselplan - Nyckelbiotoper

Bilaga 3 till Storjungfruns naturreservats skötselplan - Fornlämningar fyrhamnen

Resultat av den undersökning arkeolog Mats Mogren (Lund universitet) gjorde på Storjungfrun 1990.

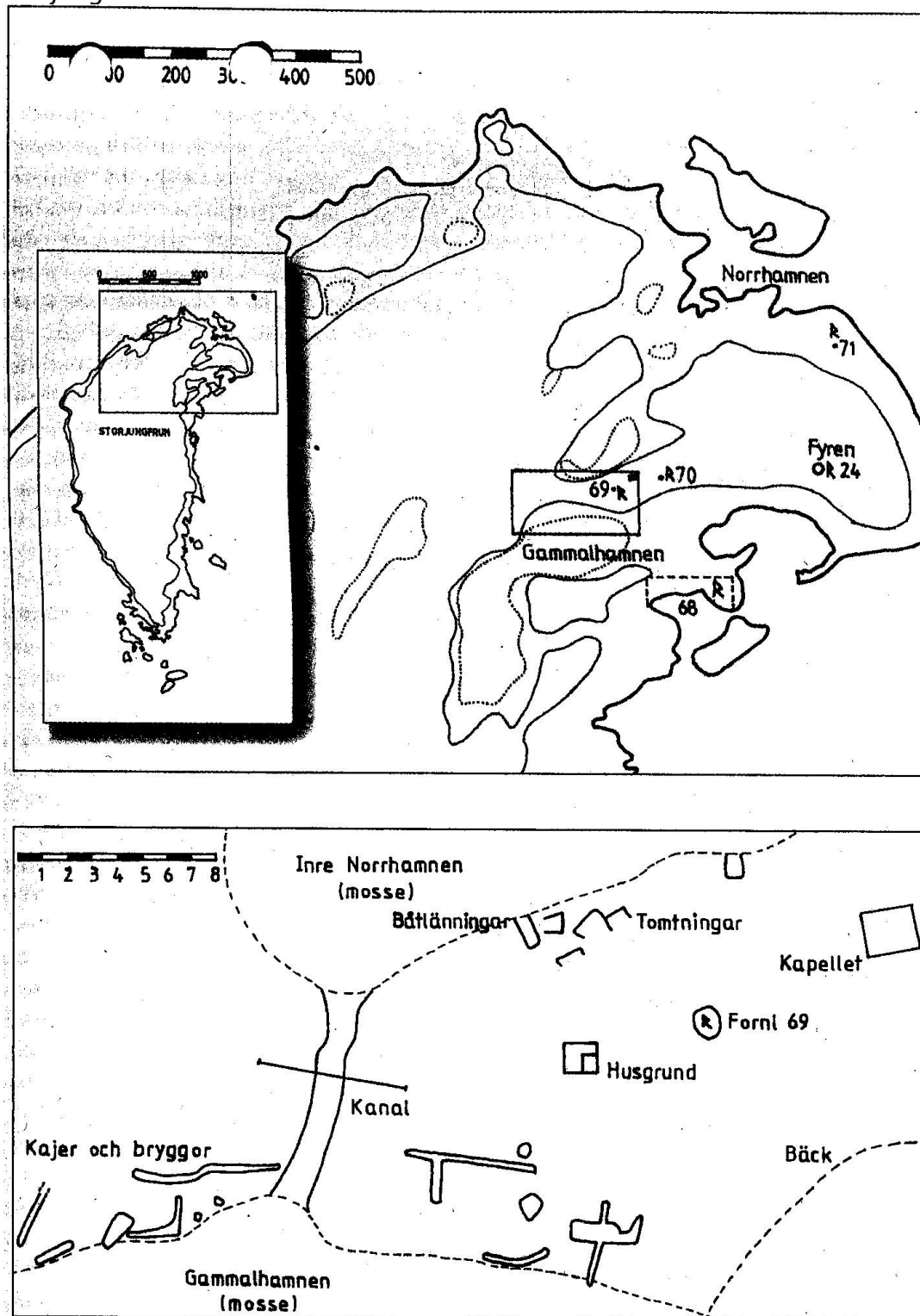

Fig. 37. Karta över nordöstra delen av Storjungfrun med registrerade fornlämningar markerade.
Karta: författaren.

Källa: Laddikan - Aktuellt från Läns museet i Gävleborgs län och Gästrikre Hälsinge Hembygdsförbund, nr. 4, 1990, sid. 22-23.

Bilaga 5 till Storjungfruns naturreservat
– Kulturhistorisk inventering

Elise Hovanta

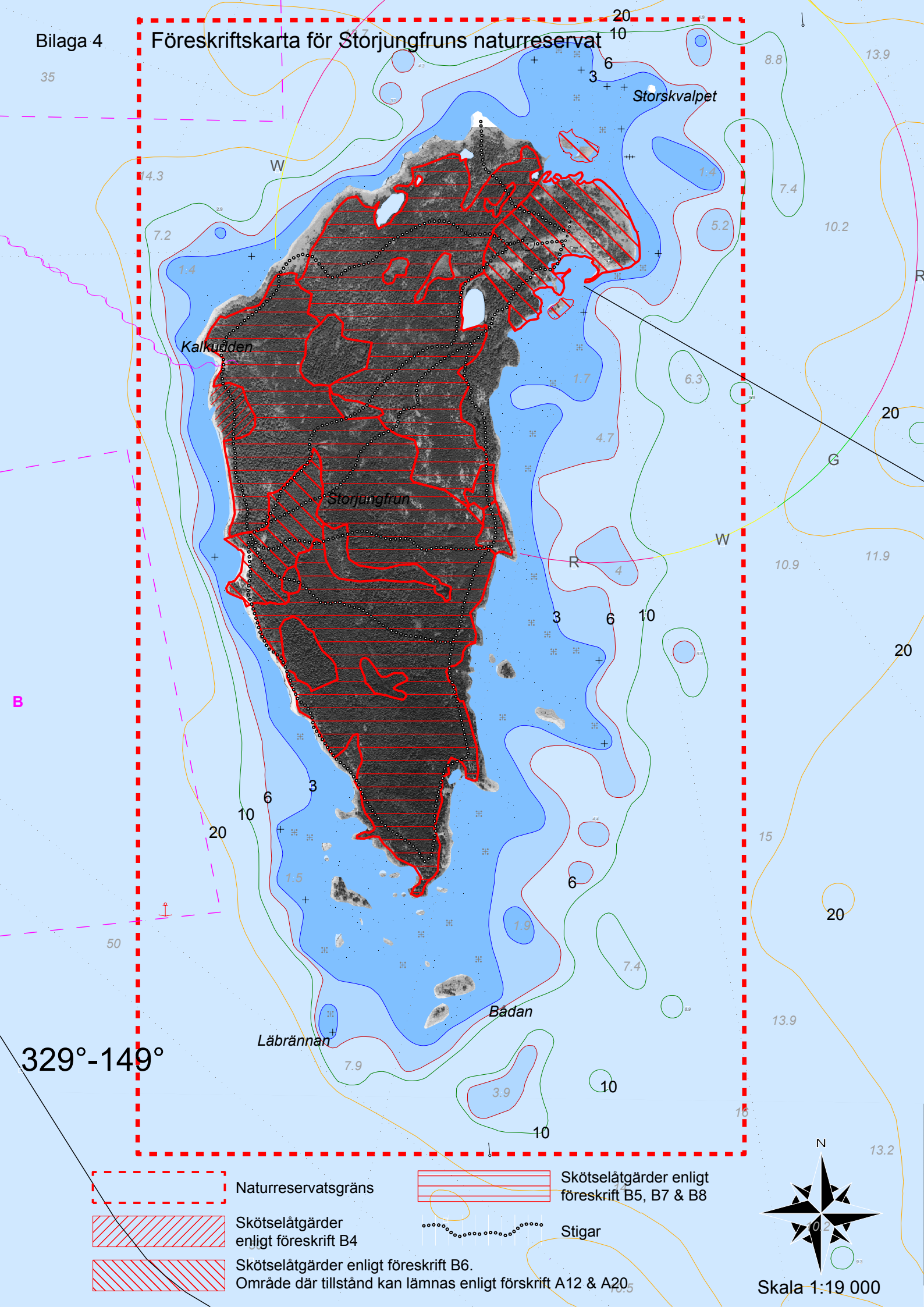
**SÖDER
HAMN!**

Helgön Stora Jungfrun

Kulturhistorisk inventering av ön Storjungfrun
Söderhamns stad, Hälsingland 2009

STIGFINNAREN
Arkeologi och kulturhistoria consulting

Naturreservatsgräns

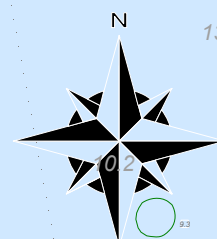
Skötselåtgärder
enligt föreskrift B4

Skötselåtgärder enligt föreskrift B6.

Område där tillstånd kan lämnas enligt föreskrift A12 & A20

Skötselåtgärder enligt
föreskrift B5, B7 & B8

Stigar

Skala 1:19 000

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Ärende;

Bildande av Storjungfruns naturreservat Dnr KUS/2007/0093

Samrådstid har varit 2009-01-07 t.o.m. 2009-05-31.

Förslag till reservatsbeslut, förslag till föreskrifter och förslag till skötselplan har under denna tid ställts ut i förvaltningshusets entré samt på Söderhamns stadsbibliotek. Tre samrådsmöten hölls under samrådstiden då arrendatorerna på Storjungfrun, föreningslivet och allmänheten bjöds in till varsitt möte. Samrådshandlingarna skickades ut brett till en mängd föreningar och organisationer inom kommunen samt till närliggande kommuner och en rad myndigheter. Synpunkterna som inkommit under samrådstiden redovisas nedan. Hur synpunkterna beaktas redovisas som yttrande skrivet i kursiv stil i anknytning till respektive sammanfattad skrivelse.

Under samrådstiden har följande skrivelser inkommit:

1. Länsstyrelsen	Erinran
2. Skogsstyrelsen	Erinran
3. Fiskeriverket	Erinran
4. Sjöfartsverket	Erinran
5. Transportstyrelsen	Ingen erinran
6. Post- och telestyrelsen	Erinran
7. Försvarsmakten	Ingen erinran
8. Läns museet Gävleborg	Erinran
9. Hudiksvalls kommun	Ingen erinran
10. Trönö hembygdsförening	Ingen erinran
11. Storjungfrun, Jan Johansson, arrendator	Erinran
12. Storjungfrun, Viive och Anders Burman, Tina och Torbjörn Nordh, Tomas och Helen Burman, arrendatorer	Erinran
13. Kultur- och samhällsutvecklingsförvaltningen	Erinran
14. Bygg och miljönämnden	Ingen erinran
15. Samrådsmöte 20090224 – arrendatorerna	Erinran
16. Samrådsmöte 20090512 CFL - föreningslivet	Ingen erinran
17. Samrådsmöte 20090513 CFL - allmänheten	Erinran

Nedan följer en sammanfattning av de synpunkter som inkommit samt kommunens svar på dessa synpunkter.

1. Länsstyrelsen

Ser positivt på bildandet för att bevara värdefullt naturområde.

Plansynpunkter vindkraftsetableringar:

Vindkraft på Storgrundet, fri sikt öppet hav försvinner, hur mycket påverkas den vilda skärgårdskänslan?

Lokalt vindkraftverk plus storskalig park, störningar bör analyseras bl a map till friluftsvärden.

Kabeldragning genom vattenomr. södra del. Tidigare samtycke från Länsstyrelsen med villkor.

Vindkraft på Storgrundet bedöms ej påverka reservatets värden eller syfte som är kopplade till ön och det marina området närmast runtom ön.

Om ett vindkraftverk ska placeras inom reservatet krävs prövning av detta med bedömning av påverkan på områdets värden och syfte.

Under Punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 5 § tas följande text bort; "Undantag gäller även för uppsättning av mindre vindkraftsverk för elförsörjning för öns byggnader. Placering av vindkraftsverk skall anpassas till natur- och kulturvärden samt hänsyn skall ta till landskapsbilden." och ersätts med; "Dispens kan ges av kommunen för anordning för elförsörjning åt öns byggnader förutsatt att det ej påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte."

Söderhamns kommun har framfört kabeldragningens risk att negativt påverka reservatets marinekologiska värden, kabeln har nu fått en dragning utanför reservatets gränser.

Synpunkter kulturmiljöfrågor:

I syftets första mening bör ordet kulturlämning ändras till vidare begreppet kulturmiljö. Skötselområde 5, beskrivning av och skydd för bebyggelsen saknas. Önskvärt med bestämmelser för till- och ombyggnation samt placering och utformning av ev. tillkommande bebyggelse.

Höga marinarkeologiska värdena bör tas med i marina omr. textavsnitt.

Marina värden kan ha stor potential för turism.

Information om biologiska värden och övrig kulturhistoria ökar turistvärdet.

Ändring görs i reservatssyftet av ordet Kulturlämning till begreppet Kulturmiljö enligt förslag.

Angående till och ombyggnad för bebyggelse görs en omskrivningen i skötselplanen för skötselområde 4; "Befintliga byggnader hålls i gott skick..." ändras till "Befintlig bebyggelse bevaras och möjlighet till utveckling finns med begränsningar enligt reservatsföreskrifter (se reservatsföreskrifter under A).

För att komplettera detta görs följande ändringar i föreskrifterna; Under punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 5 § angående undantag för anläggning av byggnader inom skötselområde 4 görs tillägget; "Dispens kan lämnas av kommunen för komplettering och utveckling av befintlig bebyggelse inom skötselområde 4 förutsatt att de inte påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte samt att åtgärden anpassas till byggnadernas kulturhistoriska värden och kulturmiljön."

Under rubriken 2.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden läggs beskrivning till för kapellet som är lagskyddat som ett kyrkligt kulturminne och Storzungs fyr som statligt byggnadsminne.

Under punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 30 § läggs följande till; ” Dispens kan lämnas av kommunen för fordon som krävs för underhåll och service av fyr, kapell och övriga byggnader förutsatt att de inte påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte”.

Kompletterande beskrivning av kulturvärden läggs till samt att hela den arkeologiska undersökningen av ön och omgivande havsområde biläggs skötselplanen.

Synpunkter utformning beslutsdokument/föreskrifter:

Rubrik ”Andra sakförhållanden med betydelse för avgörandet att bilda naturreservat”:

- Bör framgå att fyr och kapell är skyddade byggnadsminnen.
- Bör framgå att forn- och byggnadsminnen är skyddade enl. Lagen om fornminnen mm (kap 2 och 3).
- Stycket om jakt och fiske i skötselplanen flyttas hit.
- Framgå att ankringsområdena fortfarande gäller.

Förtydligande behövs angående vad ”Begränsningar för andra arbetsföretag och anläggningar” syftar till.

Numrera underrubrikerna i föreskrifterna enligt A, B, C för enhetlighet med övr. länet.

Mindre ändringar (i text)i föreskrifterna 1-5.

I reservatsbeslut görs tillägg enligt förslag ovan under rubriken ”Andra sakförhållanden med betydelse för avgörandet att bilda naturreservat”. Dvs. information läggs till om befintligt skydd för kapell och fyr, att detta skydd inte påverkas av reservatsbildning och att ansvar för underhåll, skötsel och föreskrifter om dessa även fortsättningsvis ligger hos kyrkan respektive staten.

Under den nya rubriken läggs också info om att Jakt och fiske får bedrivas som tidigare. I förslaget står detta i skötselplanen men flyttas hit.

Information om att ankringsområdena kommer att fortsätta gälla som tidigare läggs till under denna rubrik.

Underrubrikerna under Föreskrifter benämns med A, B, C etc. enligt förslag.

Mindre ändringarna i text är av redaktionell typ enligt förslag.

Synpunkter skötselplan

Generellt bra.

Åtgärder även utanför omr. 2 som gynnar reliktboken.

Specificera trädslag som ska tas bort.

I rubrik skötselområde 1 ändras *områden* till *skog*.

Mindre ändringar i text till skötselområden 2-7.

Stycket Naturlig störning: mer fördelaktigt att vindfällerna lämnas kvar. Bättre med dispensförfarande för reglering av ved uttag. Stycket skrivs in i föreskrifterna istället.

Kartor märkes med copyright, jämn skala, gärna skalstreck.

Bilaga 1: teckenförklaring (omr 3a och 4) – bild stämmer ej överens.

Skilja omr. åt även i svart-vitt på karta.

Bilaga 2: Överväg att använda samma färg djupkurvor, risk sammanblandning.

För att inte begränsa spridningsmöjligheten för reliktboken utanför skötselområde 2 görs ett tillägg under skötselområde 3a om att lämpliga livsmiljöer skapas.

Vad gäller specificering av trädslag så görs följande tillägg vid berörd punkt under skötselområde 2: "Vid röjning av vegetation med syfte att skapa nya lämpliga biotoper ska i första hand platser väljas så att man inte röjer bort lövträd."

Enligt synpunkten kommer texten i rubriken för skötselområde 1 ändras från "områden" till "skog".

Vad gäller stycket om Naturlig störning skrivs texten om något samt att följande text om veduttag läggs till under föreskrifter: "Dispens kan ges för uttag av ved i skötselområde 2, 3a och 3b vid naturlig störning, t.ex. i form av stormfällning som gör att man med marginal når målet om mängd död ved. Överskjutande andel kan då plockas ut förutsatt att man inte påverkar reservatets bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte."

Kartor uppdateras enligt delar av förslagen.

Mindre ändringar görs i text enligt förslag.

2. Skogsstyrelsen

Ser positivt på förslaget.

I skötselområde 3 anses det vara för stor andel döda träd med $>20 \text{ m}^3/\text{ha}$ död ved. Med tanke på att det är ett strövområde så blir intrycket inte trevligt. Tanke att den unga skogen får växa på sig och mogna mer naturligt.

Dagens svenska skogar har till följd av intensivt brukande i form av trakthyggesbruk förlorat de kvalitéer som naturskogen hade, bl.a. grova träd och död ved. Detta har missgynnat och hotar idag många skogslevande arter. Även på Storjungfrun har man bedrivit ett produktionsinriktat skogsbruk tidigare och död ved är därför bristvara på ön. Vad gäller skogens ålder finns det bestånd på Storjungfrun som börjar nå relativt hög ålder men det dröjer ännu en lång tid innan självföryngring sker, d.v.s. att träden dör p.g.a. hög ålder, och därigenom ökar mängden död ved. Skötelsen syftar överlag till att återskapa gammal skog men ett tydligt mål är också satt för död ved vilket kräver att man aktivt skapar detta i förtid.

Ett antal förtydliganden görs dock i skötselplanen angående död ved;

I skötselplanen skrivs in att målet är långsiktigt med en horisont på årtionden och kan inte åstadkommas på något enstaka år. Den döda veden ska, för att gynna så många arter som möjligt, fördelas och kombinationer mellan kvalitéer som; ljusexponering, fukt, trädslag, grovlek (störst brist på grov död ved), stadier av nedbrytning, stående och liggande död ved m.m.

En orsak till att man inte ska skapa all död ved på en gång är att endast en del arter nyttjar färsk död ved varför mängden nyskapad död ved behöver följa nedbrytningstakten. En god fördelning av död ved mellan olika nedbrytningsstadier kommer att eftersträvas. Denna process sker olika snabbt i olika miljöer där det generellt tar längre tid i solexponerade, torra marker än i fuktiga och skuggiga marker. Definitionen av olika nedbrytningsstadier för död som kommer att nyttjas är;

- Färsk ved
- Lös bark med hård ved
- Fast rötad ved (=petas sönder med kniv)
- Lös rötad ved (=petas sönder med fingrarna)

Beskrivning och definition läggs till i skötselplanen under rubriken Biologiska bevarandevärden samt att detta förtydligas i plandelen.

3. Fiskeriverket

Verket anser att all form av täktverksamhet ska förbjudas i reservatet.

Enligt synpunkten läggs "täktverksamhet" till under förbud angående föreskrifter om rätten att använda mark- och vattenområden.

4. Sjöfartsverket

Får ej påverka möjlighet till att utföra service, underhåll och akut felavhjälpning på fyrar och sjösäkerhetsanordningar.

Vissa typer av service och underhåll kräver transporter med fyrhjuling.

I vissa fall måste siktröjning ske med åverkan på levande träd och buskar. Verket önskar generell dispens för att erforderligt underhåll ska kunna ske.

Eventuell framtida nyanläggning av sjösäkerhetsanordningar får ej påverkas negativt av reservatsbildningen.

*Under föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom reservatet görs följande tillägg:
"Undantag gäller för akut felavhjälpning på fyr och sjösäkerhetsanordningar. Dispens kan lämnas av kommunen för fordon som krävs för övrigt underhåll och service av fyr samt nyuppförande och service av sjösäkerhetsanordningar samt för service av kapell och övriga byggnader förutsatt att det inte påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte."*

*Under föreskrifter om rätten att använda mark inom reservatet görs följande tillägg:
"Undantag gäller för avverkning och röjning som krävs för att bibehålla fyrens och övriga sjösäkerhetsanordningars funktion."*

5. Transportstyrelsen

Ingen erinran

6. Post- och telestyrelsen

Vad gäller ombyggnation av nät så bör berörda nätoperatörer besvara remissen.

Dessa torde vara Telia Sonera, Tele2, Telenor, Tre, Nordisk mobiltelefoni samt Teracom. Kommunen bör ha förteckning över berörda ledningsägare.

Mottagning av radiosignaler, speciellt via radiolänkförbindelser, kan i vissa fall påverkas negativt av vindkraft och master.

Samrådsförfarande vindkraftsbolag – berörda radiolänkopertörer rekommenderas.

Vad gäller vindkraft på ön så kommer ändringar att göras av föreskrifter så det fokuserar på en allmän skrivning om anordning för elförsörjning, se svar till länsstyrelsen ovan.

För att möta möjligheten att utveckla förutsättningarna för förbättrad täckning för telefon på ön så görs följande tillägg under föreskrifter om rätten att använda mark- och vattenområden: "Dispens kan lämnas av kommunen för uppförande av anläggning för förbättrad täckning för telefoni på ön förutsatt att det görs på ett sådant sätt att det inte påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte."

7. Försvarsmakten

Ingen erinran

8. Länsmuseet Gävleborg

Ser det som mycket positivt att kulturvärdena lyfts fram tydligt.

Arkeologisk undersökning bör göras då antalet forn- och kulturminnen på ön troligen är större än tidigare känt.

Ytterligare vatteninventering, sannolikt lokaliseras fler fartygslämningar.

Lämningarna:

- gynnar arter med höga naturvärden
- speglar lokala historien, fiske och aktiviteter
- speglar "farledens historia"
- potentiell besöksattraktion

"Nordic Blue Parks", natur- och kulturvärden i samlade insatser.

I Plandelen, Skötselområde 4 och Bevarandemål bör texten "Befintliga byggnader hålls i gott skick..." omformuleras. Det bör istället framgå att underhållet ska *anpassas* till byggnadernas kulturhistoriska värden.

Kommunen har låtit utföra en kulturhistorisk inventering av ön. Arkeolog Elise Hovanta har genomfört inventeringen och presenterat resultaten i rapporten Helgön Stora Jungfrun, Kulturhistorisk inventering av Storjungfrun Söderhamns stad, Hälsingland 2009.

Undersökningen visade på 88 nya forn- och kulturlämningar, en mängd förlisningar i öns omgivande vatten m.m. Uppdatering av reservatsdokumenten görs utifrån den nyvunna kunskapen och rapporten läggs som bilaga till skötselplanen. Ett urval av de nya fynden kommer att lyftas fram för reservatets besökare.

Synpunkten om bebyggelse beaktas också, se svar till Länsstyrelsens kulturmiljöenhet ovan.

9. Hudiksvalls kommun

Ingen erinran

10. Trönö hembygdsförening

Ingen erinran

Föreningen tycker att initiativet är bra.

11. Storjungfrun, Jan Johansson, arrendator

Anser inte att Störjungfrun bör bli reservat.

20 m³/ha död skog på marken medför stor brandrisk, är ingen naturskön syn.

Storjungfruns skog bör skötas enligt gammal tradition; varsam gallring och tillvaratagande av dött virke för att minimera brandrisken samt ger lättillgänglighet för besökare.

Växande skog motverkar klimatförändringar genom ökad upplagring av kol.

Ifrågasätter om det behövs fler reservat i länet.

Saknar djuren på ön då den ursprungligen uppläts till "mulbete".

Förtydliganden om död ved görs enligt svar till Skogsstyrelsen, se ovan.

Vad gäller brandrisken så finns det redan inskrivet i skötselplanen i skötselområde 4, där bebyggelsen på ön finns, att avsikten är att skapa brandsäkerhet runt bebyggelsen. I målet står att skogen skall röjas för att minska bränslemängden. En ändring kommer att göras i texten för att förtydliga målet i skötselområde 4 där "Skapa bättre brandsäkerhet.." byts ut till "Skapa god brandsäkerhet.." och under skötselåtgärder läggs följande text till i meningen om röjning av skog; "även vindfällan och annan död ved."

Det är sant att det står i gåvobreven att Störjungfrun gavs till Söderhamns stad för "mulbete". I dagsläget finns ingen efterfrågan för detta men för att inte helt stänga möjligheten till det görs följande tillägg i föreskrifterna; "Dispens kan lämnas av kommunen

för hållande av tamdjur inom reservatet förutsatt att det först kan säkerställas att det inte påverkar bevarandevärdena negativt eller motverkar reservatets syfte.”

12. Storjungfrun, Viive och Anders Burman, Tina och Torbjörn Nordh, Tomas och Helen Burman, arrendatorer

Instämmer i synpunkter lämnade av Jan Johansson.

Vill inte att Storjungfrun ska bli reservat.

Uttrycker oro för framtida stormar med kvarliggande nedfallna träd. Nedfallna träd gör att allmänheten berövas ett naturskönt område.

Se svar ovan till arrendator Jan Johansson.

Vid stora mängder vidfällen finns reglering av detta i föreskrifterna. Ett ytterligare förtydligande görs enligt svar till länsstyrelsen, se ovan.

13. Kultur- och samhällsutvecklingsförvaltningen

Kultur- och fritidsavdelningen är positiva till skötselplanen för reservatet.

Kommer skördare att användas vid avverkning eller blir det manuell fällning? Hur tar i så fall skördarna sig mellan skötselområden utan att förstöra marken?

Maskinella åtgärder blir troligen aktuella. Under punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 30 § finns inskrivet att ”..fordon, tidpunkt på året och körväg väljs så att skador på naturen minimeras.” Följande text kommer att kompletteras till denna mening; ”om skador trots detta skulle uppstå skall marken återställas om detta inte medför ytterligare skada.”

14. Samrådsmöte 20090224 med arrendatorerna

Synpunkter på innehållet i reservatsbeslutet.

Mindre synpunkter på ändringar i text som beskriver området i reservatsbeslutet.

Föreslår ändring under rubriken *upplysning* om 7 kap. 5 § till att kommunen bör samråda med andra berörda parter innan eventuella ändringar görs i form av ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med reservatet. Kommunen bör inte kunna göra ändringar helt på egen hand.

Ändringar i den beskrivande texten i reservatsbeslutet görs enligt inkomna synpunkter.

Under rubriken ”upplysning” i reservatsbeslutet om 7 kap. 5 § om att kommunen kan göra ändringar eller ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med reservatet läggs följande text till i slutet på stycket: ”Detta skall dock tydligt kommuniceras med berörda parter inom reservatet, som t.ex arrendatorerna.”

Synpunkter på innehållet i föreskrifterna.

Punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken; byt ut *vindkraftverk* till *anordning för elförsörjning* med motivet att inte låsa upp sig i en energiteknisk lösning.

Punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken: ändra så att möjlighet att framföra motorfordon också gäller skötselområde 4 med motivering att möjliggöra nödvändiga transporter mellan hamn och stugor med hjälp av ex. fyrhjuling.

Ändringar under Punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 5 § angående elförsörjning görs enligt ovanstående synpunkter. Den nya skrivelsen finns att läsa under svar på Länsstyrelsens synpunkter ovan.

Under punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 30 § läggs följande text till: ” Dispens kan lämnas av kommunen för fordon och transporter som krävs för övrigt underhåll och service av fyr samt nyuppförande och service av sjösäkerhetsanordningar samt för service av kapell och övriga byggnader förutsatt att det inte påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte.”.

Synpunkter på innehållet i skötselplan.

Mindre synpunkter på ändringar i text i skötselplan samt förslag på ändring av färgsättning av skötselområden för att göra kartan tydligare.

Önskemål att flytta gränsen för skötselområde 4 längre västerut vid norrhamnen för att förbättra brandsäkerheten för bebyggelsen.

Reservatsinformation bör även sättas upp på den sydvästra delen av Storjungfrun då många besökare går i land där och inte bara vid Fyrhamnen och Toppatall. Även Hälludden, Kalkudden nämndes som populära platser där mer info kan behövas.

Ändringar i den beskrivande texten i skötselplanen görs enligt synpunkter. Ändring av text under rubriken Naturlig störning görs enligt svar till Länsstyrelsen ovan.

Vissa ändringar kommer att genomföras för att förtydliga kartan.

Gränsen för skötselområde 4 justeras på kartan enligt förslag.

Då reservatsgränsen går i havet kommer ingen traditionell reservatsgränsmarkering sättas upp. Skyltning med reservatsinformation kommer att göras på de platser där besökare av ön går eller kan förväntas gå i land enligt synpunkt ovan samt rekommendationer från Länsstyrelsen.

15. Samrådsmöte 20090513 CFL för allmänheten

Önskemål om ändring i föreskrifterna för att möjliggöra inplantering av nya dovhjortsindivider.

För att inte helt utestänga möjligheten att utveckla den redan utplanterade populationen kommer följande tillägg göras under punkt 3 i föreskrifter enligt 7 kap. 5 §: ”Dispens kan lämnas av kommunen för inplantering av Dohjort på ön i syfte att utveckla befintlig population förutsatt att en utredning först görs som kan visa status och hälsotillstånd av befintliga djur. Utredningen ska också klargöra förutsättningarna för att hålla en frisk och livskraftig population inom reservatet samt klargöra vilken påverkan det kan få på ön så att det inte påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte.”

Andra ändringar

I övrigt har ett antal uppdateringar av reservatsdokumenten utförts utifrån nyvunnen kunskap, omflyttning av textmassa, förtydliganden samt justeringar av text av redaktionell karaktär. Korrigeringarna av reservatsdokumenten har utförts för att förtydliga föreskrifter och skötselplan så att de på bästa sätt bidrar till att bevara och utveckla öns värden så att syftet med reservatet säkerställs, se exempel i stycket nedan. För att förtydliga kommunens roll som förvaltare kommer en text läggas till om att kommunen kommer att ansvara för naturbevakning, dispenser enligt föreskrifter samt tillsyn om efterlevnad av reservatsföreskrifter och jakt.

Ett tillägg görs under punkt 1 i föreskrifter enligt 7 kap. 5 §:

”Dispens kan lämnas av kommunen för anläggande av brygga eller annan anläggning inom skötselområde 4 förutsatt att det inte påverkar öns bevarandevärden negativt eller motverkar reservatets syfte.”

Sändlista för beslut om bildande av Storjungfruns naturreservat

Söderhamn kommuns berörda förvaltingar och nämnder
Söderhamn Nära

Naturvårdsverket
Lantmäterimyndigheten Gävleborgs län
Riksantikvarieämbetet
Skogsstyrelsen
Länsmuseet
Havs- och vattenmyndigheten
Sjöfartsverket
Post- och telestyrelsen
Svenska kyrkan
Länsstyrelsen i Gävle

Arrendatorerna på Storjungfrun

Kustbyarnas bygdeforskare
Naturskyddsföreningen i Gävleborg
Naturskyddsföreningen i Söderhamn
Söderhamns fågelklubb

Hur man överklagar

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni göra det *skriftligen* hos **Länsstyrelsen i Gävleborg**.

Brevet med överklagandet ska dock lämnas eller skickas till Söderhamns kommun, 826 80 Söderhamn.

Skrivelsen med överklagandet måste ha kommit in till Söderhamns kommun inom tre veckor från den dag kungörelsen publicerats i tidningen (Söderhamns kuriren).

Om överklagandet kommer in för sent kan det inte tas upp till prövning.

Ni skall i överklagandet ange vilket beslut Ni överklagar, vilken ändring Ni vill ha och vilka skäl Ni har för ändringen.

Ange Ert namn samt skriv under överklagandet.

Vill Ni veta mera om hur man överklagar kan Ni ta kontakt med Söderhamns kommun, telefon 0270-75000.

Upplysningar

Länsstyrelsen prövar efter överklagande beslut av kommunen i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av reservat, utom frågor om ersättning, (19 kap 1 § MB).

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Fiskeriverket får överklaga beslut om bildande av naturreservat (40 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.).

Beslut om bildande av naturreservat får även överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot samt den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga. Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken (16 kap 12 § miljöbalken).